

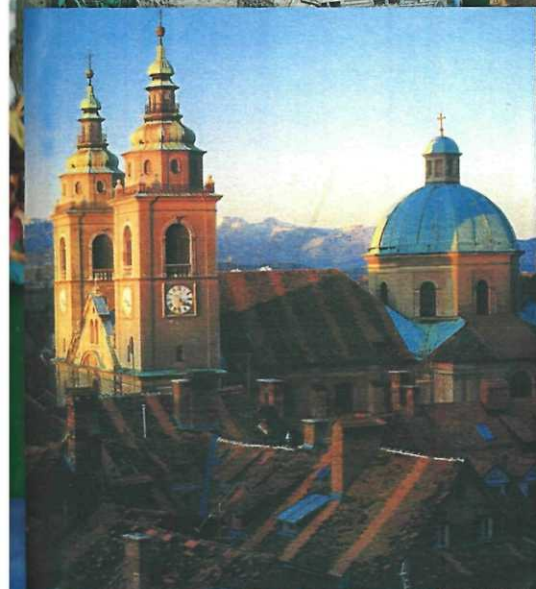
NOVI

ODMEV

ŠTEVILKA 23
SEPTEMBER 2004

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

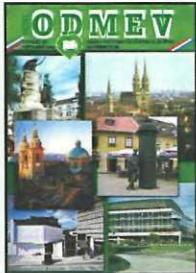
BESEDA UREDNIKA

Slovenija je v Evropi. Evropa in ne samo Evropa, temveč svet, pa je v zagrebškem Slovenskem domu, saj smo v naših storih lahko slišali "une shanson douce", "mamma mia", "e-ole", "krasnaja ženščina" (to bi moralo biti napisano v cirili pa je računalnik v tem pogledu nepismen tako, kot jaz v unalniku), "shijing, zhujangzi" ali nekaj podobnega v kitajski. Tako so prišle k nam na obisk Francija, Italija, Španija, sija in Kitajska. Predavatelji so govorili v materinski s raskim prevodom. Nihče ni imel pripomb, zakaj ni bilo preano v slovenščino. Bile pa so pripombe, zakaj se v Novem nevu prispevki o delu Društva hrvaško-slovenskega priljstva objavljajo v hrvaščini in zakaj se na njihovih prireditih uporablja hrvaški jezik. Zakaj so nekateri prispevki tiskani rvaščini? Razlogov je več. Prvi je ta, da prispevke pišejo tudi i sodelavci hrvaškega rodu, ki ne obvladajo slovenščine, rav jo v naših programih radi poslušajo in vsak dan vse bolj umejo. Drugi razlog je, da za Novi odmev pišejo Slovenci, ki dolgo živijo na Hrvaškem, in si enostavno ne upajo več pisati lovenščini. Nekateri smo pogumni in pišemo, kakor znamo.

so v uredništvu ljudje, ki skrbijo za pregled in popravke edil. Zato sem se razveselil prispevka neke članice Slovenke, se mi opravičuje, ker piše v hrvaščini, čeprav je Slovenka in boji napak, ki bi jih naredila v slovenskem besedilu. To je az, da je bilo moje jamranje, da ne dobivam prispevke zara-pomanjkljivega znanja slovenskega jezika, na mestu. To ni ena sramota. V roke mi je prišel slovenski časopis za ivence po svetu, v katerem je na eni strani objavljeno besedi- v slovenščini, na drugi strani pa njegov prevod v angleščini. iči me le dilema, ali je bil prispevek napisan v angleščini in o preveden v slovenščino, ali pa je bilo obratno. Ko že gov- mo o zmešnjavi hrvaško-slovenske govorice, se škodoželjno hudo mušno smejim, ko se komu v uradnem-protokolarnem oru v slovenščini vplete kakšna hrvaška beseda. Pa tudi atno. Sam sem ob neki priliki že odkrito priznal, da začnem ljati, ko govorim slovensko, saj razmišljam v hrvaščini in si ičasno prevajam v slovenščino. Nato pa mi kar naenkrat anjka be-be-be-beseda. Že pred pol stoletja, točno leta 1954, n kot predstavnik karlovskega slovenskega društva na i nem zboru Slovenskega doma v Zagrebu rekel, da nimamo olj naših slovenskih potomcev tudi zaradi neznanja venščine, da bi jih morali pridobiti s prevodi slovenske liter- re, slovenske dediščine in splošnih besedil o Sloveniji. Sedaj mo pri šolskem pouku na Hrvaškem še manj poglavij o veniji, kot jih je bilo pri pouku v nekdani skupni državi. o pač tujci - slovenska manjšina. To, kar sem povedal doželjno, da me nekatere napake veselijo, je pravzaprav ostno. V taki žalostni priliki si pomagam z aforizmom: ilostne misli uvijek su ružne, zato uvijek pri ruci neka ti budu ižice male sa mnogo šale". Glej ga zlomka, zopet v hrvašči- No, pa se potolažimo in preberi- v impresumu Novega odmeva zadnji strani časopisa: Izhaja asno v slovenskem in hrvaškem iku.

Silvin Jerman

slovnica: spomenik Franceta šerna v Ljubljani, katedrala v rebru, prvostolnica v Ljubljani, menik Augusta Šenoe v Zagrebu, nkjarjev dom v Ljubljani, dvo- a Vatroslav Lisinski v Zagrebu.

SLOVESNO OB DNEVU DRŽAVNOSTI

V Slovenskem domu smo dan državnosti proslavili 23. junija. Pričakovali smo, da bo uvodoma spregovoril župan Novega mesta **Boštjan Kovačič**, ki pa se je opravičil, saj si je na hrvaškem Jadranu poškodovao nogo. Tako je slovesnost odprl predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**, ki je posebej pozdravil slovenskega konzula **Marjan Rističa**. Potem ko je pevski zbor odpel obe himni je nekaj besed spregovoril podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Franc Strašek**. Pevski zbor je nato pod taktirko **Vinka Glasnovića** zapel ljudsko pesem iz Selc na Gorenjskem Prelepa je selška dolina in pesem Janca Kranjca **Ko Bog je Slovenca ustvaril**. Besedilo **Petra Žerjaviča** Naši

domovini je prebrala **Helena Pavlin**, sopranistka **Mihaela Komočar**, ki jo je na klavirju spremljala **Lana Bradić**, pa nas je navdušila z arijo Desdemonde iz Verdijeve opere *Otello*, arijo

Mihaela Komočar se je rodila v Krškem. Je študentka drugega letnika Glasbene akademije zagrebške univerze v razredu prof. **Snježane Bujanović Stanislav**. Na 41. mednarodnem tekmovanju učencev in študentov glasbe in plesa v Zagrebu in Dubrovniku ter na državnem tekmovanju komornih vokalnih skupin v Varaždinu leta 2003 je prejela prvo nagrado. Sodelovala je na Mednarodnih seminarjih Vis 2003 in Leonardo Lisi 2001 v Ljubljani ter Praga-Dunaj-Budimpešta, na katerem je dobila posebno nagrado za izjemno interpretacijo Verdijeve arije. Nastopala je na solističnih koncertih ob spremljavi Zagrebške filharmonije. Predstavila se je v Hrvaškem glasbenem zavodu s pesmijo Wesendonklieder R. Wagnerja. Svoj prvi nastop v zagrebškem HNK je imela v študentski predstavi *Otrok in čarovnja* M. Ravela.

Lauzrette iz Puccinijeve opere *Gianni Schichi*, Jesensko pesem *Lucije Marije* Škrjanc in pesmijo *Če na poljane rosa pada* Benjamina Ipavca. Pred zadnjo točko programa, predvajanjem videoposnetka *Avsenikove pesmi Slovenija*, odkod lepote tvoje, je **Darko Šonc** povedal, da se je ustanovila Zveza svetov slovenskih manjšin v lokalnih upravic in da je bil sprejet sklep, da bo imela Zveza svojo svečano pesem (himno). Eden od predlogov za svečano pesem je prav *Avsenikova uspešnica Slovenija odkod lepote tvoje*. Navzoči so se na predlog odzvali tako, da so ob ogledu videoposnetka skupaj z *Avseniki* v en glas odpele celoten refren. Takšen odziv je mogoče razumeti kot potrditev predloga, da prav ta pesem postane svečana pesem Slovencev na Hrvaškem. Po slovesnosti se je še pozno v noč nadaljevalo druženje ob prigrizku, petju in veselju.

Silvin Jerman

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA

Pred počitnicami se je upravni odbor sešel 7. junija. Predsednik **Darko Šonc** je povedal, da se je Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu preimenoval v Direkcijo za Slovence v zamejstvu in po svetu in da še naprej deluje v okviru Minis-

trstva za zunanje zadeve. Direkcija je sicer odobrila prek 90 odstotkov predlaganih dejavnosti Slovenskega doma za leto 2004. Iz njenega sklepa ni razvidno, kakšna bo finančna podpora za izvedbo programa, vendar je pričakovati, da ne bo manjša kot lani, morda bo celo večja. Upravni odbor je pregledal, katere dejavnosti smo že izpeljali, katere pa še moramo do konca leta. Najpomembnejši nalogi sta priprava proslave ob dnevu državnosti ter slovenosti ob 75. obletnici Slovenskega doma.

Franc Strašek

PEVSKI ZBOR V VOLČJEM POTOKU

5. junija smo odšli v Volčji potok, na tradicionalno pevsko srečanje pevskih zborov od Čedad do Monoštra - Ko pesem srca vname. Na srečanju, ki ga je pripravilo Kulturno-humanitarno društvo Alvarador iz Kamnika, se je zbralo prek 20 zborov z vse Slovenije in zamejstva. Naš pevski zbor je zapel dve pesmi, in sicer Prelepa je Selška dolina Oskarja Deva in Na

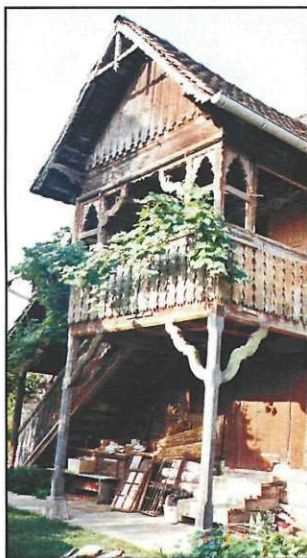
Gorenjskem je fletno Staneta Pirnata. Z nastopom so bili vsi zadovoljni in našem dirigentu prof. Vinku Glasnoviću so prišli čestitati nekateri poslušalci. Tako kot vselej, smo sodelovanje na pevskem srečanju tudi tokrat obogatili z ogledom kraja in okolice. Tokrat smo uživali v Arboretumu Volčji potok, v spredu po lepore urejenem botaničnem vrtu z raznovrstnimi nasadi in okrasnimi rastlinami. Nekateri so hodili in uživali, drugi so počivali na klopih in tudi tako uživali v panorami. Nekateri pa so si šli splahniti grlo, da bi lažje zapeli. Po končanem nastopu vseh zborov in folklornih skupin smo šli na skupno kosilo. Bilo je veselo. Kako tudi ne, saj

smo se zbrali pevci iz raznih krajev, skupaj smo stali v vrsti za kosilo in pijačo ter se pogovarjali kot stari znanci. Na takšnih srečanjih se fotografira, obljublja nadaljevanje stikov, izmenjujejo se naslovi. Vseposvobod vrvež. Ko nastopi zatišje, nekateri v resnici navezujejo in krepijo stike, pri drugih pa vse ostane pri klepetu v vrsti za jed. In nato nastopi čas, ko se moramo vrniti domov. Nekateri bi še ostali, drugim se mu di domov. Tisti, ki so močnejši, zmagajo. Tokrat smo odšli razmeroma hitro. Šepovko, ki nas je čakala pod streho, smo pustili tam. Verjetno jo bomo pojedli prihodnje leto.

Miroslava-Maria Bahun

PO TUROPOLJU Z DIAPOZITIVI

Izid in razdelitev 22. številke Odmeva je popestrilo krajše predavanje o Turopolju. Dolgoletna članica Zlata Jeras nam je opisala in z diapozitivih prikazala bližnje ravniško področje južno od Zagreba. Naziv za to nekdanje pogozdeno močvirno področje, zaraslo z gozdovi hrasta lužnika je dobilo ime po divjem volu - turu, ki je izumrl v 17. stoletju. Današnji arheološki park Andautonija prica o naseljenosti teh krajev za časa Rimljanov. Posebno obdobje, dolgo sedem stoletij, pa se začne leta 1225, ko je hrvaško-madžarski kralj Bela pisno podelil privilegije nižjega plemstva trem bratom: Budimiru, Ivanu in Levcu. Kasnejša stoletja je zaznamovala borba za ohranitev privilegijev, ki so veljali za vse potomce, organizirane v avtonomni plemeniti občini Turopoljski. Imeli so svoje sodstvo, oproščeni so bili tlake, živeli so v združnih skupnostih, skupaj so koristili gozdove in pašnike. Bivališča so gradili izključno iz hrastovine, sprva enostavne lesene od tal dvignjene komore, posebej za živino, posebej za ljudi, pozneje pa so postavljali enonadstropne kurije in čardake z izrezljanimi in obarvanimi okrasni na pročeljih. Poljedelstvo, gozdarstvo in predvsem svinjerejstvo so bili dolgo glavne panoge. Poblje smo spoznali leseni

čardak pl. Josipa Pucekovića, dolgoletnega notarja plemenite občine Turopoljske, ki stoji osamljen v naselju Kuće pri Vukovini. Čardak je tipičen primer avtohtone turopoljske gradbene dediščine. Danes je zaščiten

kot kulturni spomenik Turopolja. Spoznali smo način gradnje iz ročno tesane hrastovine. Gradnja izhaja iz dveh obdobjih, najmlajša dogradnja je iz leta 1897. Vertikalne stene so iz brun, vezanih med seboj z lesenimi klini, ki so na nagibih postavljene križno v t.i. hrvaški vez. Problem oživitve teh zgradb za stanovanja je v izvedbi sanitarij, gretja, sodobne kuhinje, zaradi tega se opuščajo, rušijo ali pa zidajo nove opečne zgradbe. S tem se je struktura starega naselja popolnoma spremenila. Zanimivo je bilo spoznati arhiv iz tega čardaka, last pokojnega pl. Josipa Pucakovića. Stare fotografije, knjige, zapisniki, pisma, razglednice... so stari več kot sto let. Zamislili smo se nad podatkom, da je bilo še leta 1921 na paši v skupnih gozdovih 2.400 svinj avtohtone turopoljske pasme. Danes hrast-lužnik (najtrša vrsta hrasta) v Turopolju propada, ker se je raven podzemne vode znižala zaradi izgradnje protipoplavnih kanalov. Žal zaradi okvare na diaprojektorju nismo videli posnetkov starih lesenih gradenj v Sloveniji, vendar nam to ni pokvarilo veselega razporedenja ob listanju nove številke Odmeva. Mnogi od nas so ga še isti večer prebirali dolgo v noč.

Z.J. N.N.

35. TABOR SLOVENSKIH PEVSKIH ZBOROV V STIČNI

Tudi letos smo se družili s številnimi slovenskimi zbori na pevskem taboru v Stični. 20. junija smo se iz Zagreba na pot odpravili navsezgodaj zjutraj, da bi prišli pravočasno na generalko. To nam je tudi uspelo in takoj po prihodu na prizorišče smo že zapeli. Lep je dan, ki se začne s pesmijo. In tako je bilo tudi to nedeljo. Po generalki smo odšli vsak na svojo strano, predvsem na kavico ali kakšno drugo pijačo. Po odmoru smo odšli na zborna mesto, od koder smo odšli na stadion, kjer se je začel nastop. Za začetek smo zapeli državno in evropsko himno. Sledili so nagovori predsednika tabora Jerneja Lampreta, podelitev priznanj in čestitka direktorja javnega sklada za kulturne dejavnosti Igorja Teršarja. Nato je zadonela taborska himna Pojo naj ljudje, ki je označila začetek zborovskega koncerta. Prireditev se je končala z vabilom k udeležbi na

36. taboru in venčkom ljudskih pesmi. Pred odhodom domov smo se pri kosilu družili s pevci iz ostalih slovenskih društev na Hrvaškem, nato pa je napočil trenutek za vrnitev v naš Zagreb.

Miroslava-Maria Bahun

HALLSTEINOVA DOKTRINA IN JUGOSLAVIJA

Predstavitelj knjige Hallsteinova doktrina in Jugoslavija profesorja ljubljanske Filozofske fakultete dr. **Dušana Nečaka** smo v Slovenskem domu v Zagrebu pripravili 21. aprila.

Po pozdravu podpredsednika Slovenskega doma **Franca Strašaka** je besedo prevzel dr. **Damir Agičič**, urednik založbe "Srednja Europa", ki je med drugim povedal, da je knjigo s slovenščine prevedla **Sanja Slukan**. O vsebini knjige sta - vsak s svojega znanstvenostorskega vidika - spregovorila dr. **Tvrtko Jakovin** z zagrebške Filozofske fakultete in dr. **Vladimir Geiger** s Hrvaškega inštituta za zgodovino.

Avtor dr. Dušan Nečak je dejal, da ni navajen pohval, kakršne sta izrekla dr. Jakovin in dr. Geiger. Opisal je raziskovalno pot in iskanje podatkov za knjigo, v kateri je pojasnil, kaj je Hallsteinova doktrina. Gre za načelo zahodnonemške zunanje politike, povezano s problemom ponovnega zedinjenja Zvezne Republike Nemčije in Demokratične Republike Nemčije v

enotno nemško državo. V knjigi so pojasnjeni tudi odnosi obeh nemških držav z Jugoslavijo.

Pomemben slovenski zgodovinar 20. stoletja prof. dr. Dušan Nečak se je rodil leta 1948 v Ljubljani. Je profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani, bil je tudi njen dekan in večletni ravnatelj njenega znanstvenega inštituta. Predaval

je na univerzah na Dunaju, v Celovcu in Koelnu. Raziskoval je v arhivih in knjižnicah v Avstriji, Nemčiji, Severni Koreji, Madžarski in v ZDA. Je avtor številnih znanstvenih tekstov. Napisal je več knjig. Za svoje delovanje je prejel državno nagrado za znanost.

Silvin Jerman

SREČANJE Z JULIJANO MATANOVIČ

Novinarica mariborskega Večera **Melita Forstnerič Hanjšek** se je 16. junija v Slovenskem domu pogovarjala s pisateljico **Julijano Matanovič**. Povod za pogovor je bil prevod njenega prvenca Zakaj sem vam lagala v slovenščino. Pisateljica je na vprašanja mariborske novinarke, zastavljena v slovenščini, sproščeno in simpatično odgovarjala v hrvaščini. Zvedeli smo marsikaj zanimivega. Med drugim, da v Sloveniji ni bilo predstavitev njene knjige in da je zato zadovoljna, ker je pogovor pripravil Slovenski dom v Zagrebu.

Pisateljica se je rodila leta 1959 v Gradačcu v Bosni. V mladosti je živila v Osijeku, zdaj pa živi v Zagrebu, kjer od leta 1993 deluje na katedri za hrvaško književnost Filozofske fakultete. Je doktorica hrvaške književnosti. Ukvarja se z znanstvenim delom, pisati pa je začela razmeroma pozno. Njen prvi roman je izšel pred sedmimi leti. Za sabo ima že deset izdaj v visoki nakladi, kar priča o njenem velikem uspehu. Roman o Ljubezenskem trikotniku Bilješka o piscu je bil prodan v 16.000 izvodih. Knjiga Kao da smo otac i kći je letos doživela že drugo izdajo.

Pisateljica je govorila tudi o tem, kako je začela pisati prozo. Povedala je, da so nekatera njena dela nastala slučajno, da ji je težko pisati v tretji osebi, da zato njeni romani spominjajo na avtobiografsko delo in da mnogi menijo, da se to ne spodobi za znanstveno delavko. Zato so se ji kritike pogosto zdele nerazumljive. Dodala je, da ima vsaka književnost svojo publiko, ker so književnosti pač različne.

Med zanimivostmi, ki smo jih slišali, je tudi podatek, da njena mati nima šol in da se je z njenimi romani lahko seznanila le tako, da so jih ji

pripovedovali. Matanovičeva je še povedala, da je delala v Biblioteki HIT založniške hiše Znanje iz Zagreba kot naslednica **Zlatka Crnkovića**, ker je bilo zelo težko. Podrobno je govorila tudi o tako imenovani ženski književnosti in njenem položaju.

Na vprašanje, ali je knjiga ponovno v modi, je odgovorila, da poceni knjige, ki jih izdajajo dnevni časopisi, lahko razumemo bodisi kot propagando za knjige bodisi obratno - tako, da si z njimi časopisi dvigujejo naklado.

Yes

S ŠPANIJO V EVROPO

Za 28. april je bil načrtovan večer z veleposlanikom Republike Španije **Alvarom-Sebastianom de Erico Y Gomez Acebom**, ki bi povedal, kako Španci doživljajo Evropo in kakšne so posledice nedavnega tragičnega dogodka v tej državi. Zaradi neodločljivih diplomatskih obveznosti pa se je veleposlanik moral opravičiti, o čemer je navzoče obvestil tajnik Koordinacije društev prijateljstva

Hrvaške z drugimi državami **Andrija Karafilipović**. Pa vendar smo v Slovenskem domu doživeli prijeten španski večer. Španijo sta nam z glasbo in poezijo predstavila nepogrešljiva umetniška izvajalca - prvak opere zagrebškega HNK **Hrid Matić**, ki je med drugim zapel Granado in Besame mucho, in naš igralec **Ivica Kunej**, ki je recitiral verzve španskih pesnikov Lorce, Machada, Abbertija, Jimaneza, Salinasa, Alonsa ... K španskem ozračju so prispevali tudi člani Društva hrvaško-španskega prijateljstva, saj se je slišala tudi španska beseda.

(Ur)

S POEZIJO PO RUSIJI

21. aprila smo se v naši lepi dvorani srečali s poezijo velikih ruskih pesnikov, kot so Jevtušenko, Puškin, Jesenjin, Mandelštajn. Podala sta jo neizbežni **Ivica Kunej** in **Tom Stojković**, prvak HNK iz Zagreba.

Prireditve sta pozdravila **Franc Strašek** in **Andrija Karafilipović**, predsednik Društva hrvaško-ruskega prijateljstva, ki deluje trinajst let.

Predstavil se je novi veleposlanik Rusije na Hrvaškem **Mihajl Konarovski**. Napovedal je skorajšnji obisk predsednika Rusije **Vladimira Putina**. Poudaril je, da so odnosi med državama v vzponu in to na gospodarski, politični in kulturni ravni. Zelo pomembni so politični stiki med državama in obema predsednikoma. Na svoji dolžnosti si bo prizadeval za napredek v odnosih. Tesno bo sodeloval z Društvom hrvaško-ruskega prijateljstva in sodeloval na kulturnih dnevih, vselejsemjskih prireditvah in dnevih Moskve. Spregovoril je tudi o lepota Hrvaške in vsem zaželel vse najboljše.

Milorad Kovačević, najbolj znani hrvaški mirovnik in graditelj svetovne kulture miru iz Koprivnice je predstavil leseni kip Sv. Nikolaja, zaščitnika otrok, avtorja **Dražena Kuharevića** in sliko istega svetnika, delo **Ivana Andrašića**. Kip in sliko bodo podarili Putinu ob

njegovem obisku Hrvaške.

Za konec prijetnega večera je poskrbel **Hrid Matić**, ki ga je na klavirju spremljala **Nina Cosseto**. Zapel je arijo Lenskega iz opere Jevgenij Onjegin Čajkovskega ter dve ruski narodni pesmi.

Polona Jurinić

LIKOVNA SEKCIJA HRVAŠKO- ITALIJANSKEGA DRUŠTVA V BESEDI IN PESMI

19. aprila se je Slovenskemu domu kot slikar predstavil naš stari znanec **Hrid Matić**, prvak Hrvaškega narodnega gledališča. Kot gosti so razstavljali še **Tonči Matić**, **Zinka Karafilipović**, **Anželika Mavrović Matić** in **Nadina Katana**.

Hrid Matić je tudi predsednik Društva hrvaško-italijanskega prijateljstva. Velikemu delu domače javnosti in tudi ljubiteljem operne umetnosti ni znana tajna še ene njegove velike ljubezni. S srcem in dušo se predaja ne le glasbi, ampak tudi slikarstvu.

Tematski opus slik (olja na platnu) so z

motivi otoka Mljeta. Čvrsto postavljene ploskve v odločnih kontrastih gradijo oder spominov: zemlja, kamen, morje, vegetacija.

Tudi slike inspirirane z opero so njegova ljubezen. Motivi gledaliških scen z reliefno stiliziranimi detalji v kombinirani tehniki predstavljajo svet strasti romantično - kot pri Puccinijevih, Mascagnijevih in Wagnerjevih junakih.

Na razstavi sta uvodoma spregovorila **Darko Šonc** in **Andrija Karafilipović**, koordinator društev prijateljstva.

Ivica Kunej nam je sugestivno podal nekaj pesmi italijanskih pesnikov - Ungaretija, Leopardija, Quasimoda, Bertoluccija, Guidaccija (pesem o Slavi Raškaj). Hrid Matić nam je zapel arijo vojvode iz Verdijeve opere Rigoletto ter tri napolitanske kancene. Na klavirju ga je spremljal sin **Gaj Matić**.

Polona Jurinić

ROMANJE NA SVETE VIŠARJE

Že pred šestimi leti smo poromali na svete Višarje. Takrat nam je bilo vreme res naklonjeno, uživali smo v slikovitem razgledu z Višarij. Zato so člani naše sekcije že več let želeli, da bi šli zopet tja. Seveda skrbi in ugibanj, kako se bo ponovno romanje izteklo, ni bilo nič manj kot prvič. Več let zapored smo se v vročih poletjih spraševali, ali vročina ne bo prehuda. Letos nam je vremenska napoved obetala deževno vreme.

Prvi postanek je bil v Grosupljem. Kot bi bilo nam v pozdrav, so zvonovi zazvonili k delopustu, kot je to navada v Sloveniji vsako soboto popoldan. V cerkvi sv. Mihaela, ki je bila zgrajena po 2. svetovni vojni, je znani slovenski slikar p. **Marko Rupnik** napravil mozaik, ki je prežet z optimizmom krščanske vere. Sv. nadangel Mihael kaže na Kristusa, ki odrešuje človeštvo. Tudi Marija Jezusova mati vabi ljudi, naj iščejo zavetja pri njenem sinu. V tej cerkvi je prof. **Glasnovič** preizkusil orgle in zapel Ave Marija.

Po poti proti Gorenjski smo še čutili soparno vreme. Ponoči pa se je zaradi nevihte močno ohladilo. Zjutraj nas je pričakala zimska idila, Špikovo skupino je še dodatno pobelil sneg, nehale je deževati.

Na Višarjah se zaradi oblakov ni videlo sosednjih vrhov, vendar je bil pogled na hitro spreminjajoče se megle slikovit. Pri sv. maši smo bili zbrani od vsepovsod. Poleg naše skupine je prišla tudi skupina Slovencev iz ZDA. Naš pevski zbor je s svojim petjem pripomogel k svečanemu vzdušju. Mašnik **Ciril Čargo** je govoril o edinstvi v veri, ki povezuje vse kristjane in ki je vidna pri sv. maši, ko kljub različnim vlogam kot duhovnik, ministrant, pevci, verniki vsak po svoje prispeva in sodeluje pri sv. maši.

Kosilo v restavraciji Jure Prešeren nam je dobro teknilo, še vožnja z žičnico in z lepimi vtisi in doživetji smo se vračali domov.

Člani pevskega zbora duhovne sekcije Anton Martin Slomšek se zahvaljujejo predsedniku društva **Darku Šoncu** za vse razumevanje in podporo pri izvedbi romanja.

Martina Koman

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

Janez Rihar, sedaj župnik v Podbrezju - Gorenjska, je pred 13 leti (19. maja 1991) na Sv. Roku v Zagrebu prvič podaril zagrebškimi Slovincem sveto mašo v slovenskem jeziku. Spomnimo se: redne maše v kapelici Ranjenega Jezusa v Zagrebu potekajo vsakih štirinajst dni, nastopi našega pevskega zbora se vrstijo v Evropskem domu v Zagrebu, na tradicionalnih srečanjih cerkvenih zborov v Sloveniji (Velika dolina, Dobova, Škocjan pri Novem mestu) na pogrebih v Zagrebu (Mirogoj, Miroševac), bili smo na številnih mašah in romanjih po Sloveniji (tradicionalno dve maši za Porciunkulo (2.8.) v Krškem, Nova Štifta, Slovenska Bistrica, Kančevci, Brezje, Čatež-

Zaplaz, Vrata - Aljaževa kapela sv. Cirila in Metoda, Sv. Višarje v Italiji in tako naprej).

Imeli smo tudi priložnost dvakrat sprejeti v obisk narodnega ravnatelja za Slovence po svetu škofa **Alojza Urana**. Obakrat smo se prijetno počutili v njegovi družbi - na mašah in v Slovenskem domu, v pozitivnem ozračju, ki ga je prisotnim delil z vici in petjem.

Hvaležni smo tudi **Martini Koman** iz Ljubljane za vso dejavnost in dobroto pri

romanjih, nič manj pa tudi našemu zborovodji prof. **Vinku Glasnoviču** za potrpežljivost pri vajah in nastopih. Hvala pevcem za pogumno petje v latinščini. Letos 11. aprila je bila Velika noč, 30. maja so bili Binkošti, 10. junija pa Sv. rešne telo in kri. Po šestih letih se zopet odpravljamo na romanje v Italijo, v Sv. Višarje. 27. junija je zadnja maša pred premorom do jeseni.

Olga Tkalcčec

V SPOMIN PROF. VLADIMIRJU LESJAKU

V 91. letu življenja nas je zapustil naš ugledni član prof. **Vladimir Lesjak**. Rodil se je v Zagrebu. Njegov oče je bil Slovenec, zato se je Vladimir Lesjak tudi počutil kot Slovenec. Diplomiral je iz psihologije na zagrebški univerzi. Kot psiholog je delal na oddelku za profesionalno orientacijo Zavoda za zaposlovanje v Zagrebu. Bil je uspešen na svojem delovnem mestu, pokazal pa je tudi velik smisel za glasbo in likovno dejavnost.

Kot upokojenec je po triletnem raziskovanju dokazal, da je terapija z glasbo učinkovita pri zdravljenju psihičnih težav. Smisel za likovno dejavnost je razvijal že v nižjih razredih gimnazije pod vodstvom učiteljev likovne vzgoje in kulture. To so bili akademski slikarji **Jerolim Miše, Stojan Aralica, France Branko, Angel Radovani** in **Peter Orlič**. V svojem likovnem ustvarjanju je šel skozi več faz in se poskušal v več slikarskih tehnikah. Sodeloval je na več kot 20 skupnih razstav. V Slovenskem domu se nam je predstavil s samostojno razstavo oktobra leta 1995 s tehniko reliefnegakolaža. Kot material je uporabljal kamen (okrogel kamenček), les (veje, ki so odpadle z dreves) in koščke okvirjev slik. O pomembnosti okvirjev nas je seznanjal s svojimi prispevki, ki so v treh številkah Novega odmeva izšli pod skupnim naslovom "Oprostite moje je ime okvir". V svojem ustvarjanju je povezoval slikarstvo s pesništvo. Tako se je znalo zgoditi, da je po pesmi (najraje je imel pesmi **Dobriše Cesarića** in **Ratka Zvrka**) nastala slika, ali pa obratno, da je po narejeni sliki napisal pesem. In se tako ukvarjal tudi s poezijo. Bil je nadvse družaben in je rad delal z otroci. Ena od njegovih zadnjih razstav je bila razstava "Voli prirodu" na oddelku za otroke in mladino Mestne knjižnice Zagreb leta 2000. Tu je razstavil likovno obdelane predmete iz naravnega okolja. V Slovenskem domu se je udeleževal skoraj vseh dogodkov. Dajal je pobude, rad je pomagal in sodeloval predvsem v programih srečanj V petek se dobimo in pri pustovanju. Spomnimo se, da je še na letošnjem pustovanju prejel nagrado za masko. Ker zaradi zdravljenja v toplicah ni mogel sodelovati kot slavljenec na zadnjem srečanju V petek se dobimo, je po svojih prijateljskih poslal torto, mi pa smo mu v pismu, ki so ga podpisali vsi navzoči, zaželeli vse dobro in hitro okrevanje. Nato pa nas je presenetila smrt. Izgubili smo častnega člana in velikega prijatelja našega društva.

Silvin Jerman

RAZSTAVA MARIJE DELIĆ - SUZAK

Marija Delić - Suzak je članica našega društva že dolga leta in je že razstavljala v naših prostorih.

Razstavljena dela je slikarka strnila pod naslov "Žena in materinstvo". Slike je razdelila na dva dela: srečna mati in otrok ter ženska, okrožena z mračnim silama in tegobama življena v pričakovanju otroka.

Otvoritev razstave je popestrila kantavtorica **Lidija Bajuk**, ki je zapela nekaj pesmi. Njen nastop je publika nagradila ploskanjem, saj so njene pesmi znane in prijetne.

O slikah je spregovoril likovni kritik **Stanko Špoljar**, ki je tudi odprl razstavo. Po njegovih besedah avtorica v svojih delih govori o ženi, materinstvu in ogroženosti in o emotivnih odnosih med liki. Avtorici je uspela zahtevna umetniško-slikarska naloga, to pa je opredmetiti ljubezen. Prisotnost matere in otroka je izražena s skupno silhueto, dotikom form, ki naznanje sugerirajo skupen volumen. Avtorica je postavila nova pravila reda, ker tudi mnogoštevilni liki okrog matere ustvarjajo prstan različno usmerjenih akterjev s skoraj simbolično konotacijo scene. Različni položaji otroških glav, razvrstitev in poudarjenost posameznih figur so razlogi za privlačnost likovnih del.

Razstava osvežuje in to so potrdili tudi številni obiskovalci.

Kot vendo po odprtju razstave smo se še pogovarjali, si ogledovali slike. Večer sta zaokrožila vino in pica, ki jo je spekla slikarkina hči Doroteja.

Miroslava-Maria Bahun

RAZSTAVA ZDENKE SCHÖNWALD

26. maja je v našem domu svoja dela predstavila še ena znana umetnica, slikarka **Zdenka Schönwald**.

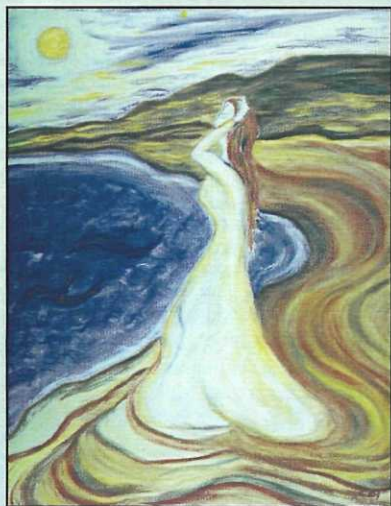
Razstavo sta pozdravila **Darko Šonc** in podžupan Zagreba **Milan Bandić**. Ob tej priliki se je predsednik Šonc javno zahvalil Bandiću za pomoč ob urejanju statusa naših prostorov.

O umetnici je spregovoril **Đuro Vandura**, ravnatelj Strossmajereve galerije starih mojstrov HAZU.

Slikarka **Zdenka Schönwald** je umetnica posebnega stila in tehnike. Slika kot čuti, ne zna in ne želi slikati po modelu.

Slikarka je v tem novem ciklusu slik, ki so nastale po izredno uspešni prvi samostojni razstavi, naslikala zgodbe. Na slikah se čuti nek poseben, novo odkrit "joy de vivre", dela pa ohranjajo zanimivo ikonografijo.

Noviteta, ki jo je uvedla v tehničnem smislu, je prisotnost materije. Vzela je pred-

mete in jih postavila v kontekst slike. Predmeti so raznobarvni kamenčki.

Za umetniško vzdušje je poskrbel tudi Akademski pihalni kvintet pod vodstvom prof. **Prerada Detička**.

Polona Jurinč

KONCERT SKUPINE AUTODAFE

16. aprila so v Slovenskem domu odzvanjali zvoki nenavadne skupine instrumentov: harmonike, trobente, violine, kitare, klavirja in bonga. Predstavila se je v Sloveniji dobro znana sku-

pina, ki jo je v Zagreb povabil študentski klub Slovenskega doma. Revija Mladina je njihovo zgoščenko uvrstila med najboljše izdaje leta. Gre za uglasbljeno poezijo **Matjaža Pikala**, ki je avtor večine šansonov. Skupina Autodafe izvaja tudi uglasbljene verzice drugih pesnikov, med njimi Kocbekove in Ježkove. Matjaž Pikalo, ki je ustanovil skupino, je pesnik, pisatelj, dramatik, igralec. Na koncertu se je potrdil tudi kot pevec in recitator. (Ur)

OBIŠLI SMO BISERE JUŽNE AMERIKE S ROKOM KOFOLOM

Zvuci originalne glazbe Bolivije i Čilea te srijede 2.6. najavili su zanimljivo putovanje s dijazpozitivima, koje nam je upriličio naš prijatelj iz Ljubljane **Rok Kofol**. Njegov mladog "skitnika" vodio nas je u Peru, Boliviju i sjeverni Čile. Skupina turista sličnih znatiželjnika iz Slovenije, letjela je avionom do Lime u Peru. Priča o iznajmljenim džipovima koji služe za vožnju po pustinjskim pješčanim dinama nije nas ostavila ravnodušnim. Slike su nam dočarale uzbudljivost takovog doživljaja. Posebno su začuđujuće slike iz aviona s pogledom na svete slike i ornamente. Još nema objašnjenja kako su nastale. Pripisuju se kulturni stanovnika prije Inka. Posjetili su milijunski grad Arequipa s karakterističnom arhitekturom i slikovitim panoramama grada.

Za obilazak najposjećenijeg turističkog bisera putevima Inka, kreće se vlakom iz Cuzcoa (pupak svijeta) prema Machu Picchu. Pješačenje počinje prelaskom preko mosta rijeke Urubamba i traje 4 dana s uspinjanjem na visinu od 4200 m nv. Put vodi dijelom kroz šumu, pašnjake i planinsku vegetaciju koje okružuju visoki obronci Anda. Visinska razlika i naporno hodanje olakšava žvakanje listova koke ili čaja od tih listova. Stanovnici ovih krajeva koriste se također tom biljkom.

Machu Picchu otkrio je tek 1911. g **Hiram Bingham**, arheolog i političar koji je istraživao južnoameričku povijest. Danas je to vrlo posjećeno turističko mjesto ugroženo brojnim posjetiteljima, posebno zbog njegove "krhkosti" koja se teško održava, jer je podložno eroziji tijekom jakih kiša.

Ovaj izgubljeni grad Inka, koji nisu pronašli ni španjolski konkvistadori u potrazi za zlatom, čini se da je vjerojatno bio religiozno sklonište od 1460-1470. koje su izgradili Pachuti Inke. Podijeljen je u dva dijela: poljoprivredni (terase koje su se koristile za uzgoj poljoprivrednih kultura) i urbani s hramovima, trgov, palačama, radionicama i vodoopskrbom. Stepenece su povezivale sve ove dijelove međusobno. Poznavanje astronomije i visoke kulture Inka vrlo su dojmivi utisci, tako da se često turisti ponovo vraćaju u obilazak ovog bisera kako bi ga što bolje upoznali.

Jezero Titicaca s plovčim otocima posebno nas se dojmilo. Rok je bio pozvan na svadbenu svečanost koja se održavala na takovom otoku izgrađenom od trstike. Pravo je umijeće plesati i svirati na toj površini a da ne potoneš do dna.

Obilazak Slanog jezera i slike s dvostrukim zrcalnim odbljescima djeluju nestvarno. Velika površina od soli s malom količinom vode na površini stvara taj efekt zrcaljenja. Hotel izgrađen od soli djeluje sablasno nestvarno, no slika dokazuje suprotno.

Gejziri, termalni izvori, fotografije fizionomija stanovnika a posebno dječja lica sve su nas oduševila. Mogli bi napisati cijeli putopisni roman kad bismo željeli zapisati sve što nam je Rok ispričao i pokazao. No nadamo se da će Rok ponovo doći i pripovijedati svojim posebnim smislom i ljubavi prema egzotičnim krajevima.

Jelena Balent

V PETEK SE DOBIMO

Ta stavek smo slišali v preteklih letih skoraj vsak mesec in smo ga bili zelo veseli. Prišel pa je čas, ko je bilo potrebno obnoviti naš dom in med prenovo je nastala nekajmesečna prekinitev naših srečanj. Posledica tega je, da so mnogi enostavno pozabili na ta srečanja. Ali pa je navada odšla v pozabo. Zdaj je udeležba skromna, prihajajo le najbolj zvesti in tisti, ki jim je srečanje s prijatelji, posebno še ob rojstnih dnevih, zelo pri srcu. Lahko bi tudi rekli, da je voditeljima po tolikem času morda zmanjkalo idej in da programi niso več tako zanimivi. Vendar pa lahko zatrdimo, da imamo tudi sodelavce, ki so že ali pa še bodo popestrili naša

srečanja. To so **Eugen, Marta, Slavko, Rea, Đurđica, Viktorija** in še kdo, ki s svojimi prispevki lahko nadomestijo dosedanja voditelja, kadar ne moreta nastopiti zaradi zdravstvenih tegob ali česa podobnega. Tako se je zgodilo, da je **Silvin** moral na operacijo očesa, **Marijanu** pa je ponagajalo srce in zato sta bila dva prva petka bolj klavna. Zdaj pa so pred nami še poletne počitnice in zopet dva meseca ne bo nič. Se bo na jesen še kdo spomnil na prvi petek v septembru, ko bi morali proslaviti rojstne dneve članov, ki so rojeni v avgustu in septembru?! Radi bi, da ne pozabite, saj **Silvin** in **Marijan** zagotovo ne bosta in če bo vse po sreči, vas bosta takrat pričakala z dobro voljo. Zato torej, NE POZABITE! Imejte se lepo na počitnicah pa naj si bo doma, na morju, v gorah, kjerkoli že boste.

Marijan in Silvin

SKUPŠČINA ZVEZE SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

V Zagrebu je 26. aprila zasedala skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Iz Zagreba so se je udeležili **Darko Šonc**, predsednik Zveze, **Franc Strašek**, podpredsednik Zveze, **Silvester Kmetič**, član nadzornega odbora in **Silvin Jerman**. Udeleženci z Reke: **Vitomir Vitas**, predsednik društva Bazovica, **Marijana-Mojca Košuta**, predsednica nadzornega odbora, **Milan Grlica** in **Drago Rizman**. Udeleženci iz Splita: **Boštjan Kordiš**, predsednik društva Triglav, **Lidija Lasić**, članica nadzornega odbora in **Jelka Knežević**. Iz Šibenika sta prišla **Mira Knežević**, predsednica društva Dr. France Prešeren in **Rudi Stojković**, iz Dubrovnika **Barbara Njirić**, predsednica društva Lipa, iz Pulja pa **Alojzija Slivar**, predsednica društva Istra in **Marija Langer**. Gosta skupščine sta bila **Klaudija Velimirović** in **Edi Slivar** iz Pulja.

Na temelju dobro pripravljenega gradiva je potekala obširna in strpna razprava, zlasti v delu o razdelitvi finančnih sredstev. Skupščina je pohvalila poročilo nadzornega odbora, ki ga je podala predsednica Marijana-Mojca Košuta, in poročilo predsednika Zveze Darka Šonca. Navzoči so bili prijetno presenečeni, ko so slišali podrobnosti o nastopih predstavnikov Zveze pred državnimi in nevladnimi telesi Republike Slovenije in Republike Hrvaške, predvsem na okroglih mizah in ad hoc sklicanih sestankih. Pozorno so poslušali tisti del

poročila, ki se je nanašal na predstavljanje in zastopanje Zveze pred mednarodnimi telesi, ki se ukvarjajo s področjem človekovih pravic in pravic narodnostnih manjšin. Skupščina je soglasno podprla osnutek "Slovenske manjšinske koordinacije zamejskih Slovencev", ki jo tvorijo po dva predstavnika iz zamejskih držav: Avstrije, Hrvaške, Italije in Madžarske.

Po obširni razpravi je skupščina soglasno sprejela poročilo nadzornega odbora, finančno poročilo z zaključnim računom za leto 2003, poročilo o programski dejavnosti za leto 2003 in projekt programske dejavnosti Zveze v letu 2004.

Na koncu je podpredsednik **Franc Strašek** opozoril, da bo naslednja skupščina Zveze volilna; izvoliti bo treba novo vodstvo Zveze, sedež pa preseliti iz Zagreba, razen, če volilna skupščina določi, da sedež Zveze iz objektivnih razlogov ostane v Zagrebu. V tem primeru bi bila potrebna manjša sprememba statuta Zveze. Novo vodstvo se mora zavedati številnih obveznosti: denarnih opravil, priprav na sestanke in srečanja. Zvezo smo skozi pretekla leta vključili v številna vladna in nevladna telesa Republike Slovenije in Republike Hrvaške. Zveza je postala integralni del manjšinskega življenja in dogajanja v Sloveniji in na Hrvaškem. Postala je telo krepitve slovenske identitete. Poleg splošnih vprašanj, ki bremenijo slovensko in ostale narodnostne manjšine v Republiki Hrvaški, ima vodstvo Zveze še dodatne strateške cilje za uresničitev obljub hrvaških politikov, ki so na visokih državnih dolžnostih. Ti strateški cilji so: vrniti Slovence na Hrvaškem v preambulo hrvaške ustave, doseči spremembe in dopolnila Ustavnega zakona o pravicah narodnostnih manjšin v Republiki Hrvaški, Slovencem na Hrvaškem zagotoviti poslanca v hrvaškem saboru ter doseči spremembe in dopolnila volilnega zakona (pozitivna diskriminacija, slovensko zastopstvo v hrvaškem saboru ...).

Franc Strašek

OKROGLA MIZA O MANJŠINSKI LOKALNI SAMOUPRAVI

Svet madžarske narodnostne manjšine mesta Zagreb je 18. maja pripravil okroglo mizo o manjšinski lokalni samoupravi Republiki Madžarski. V razpravi so sodelovali: madžarski veleposlanik **Laszlo Mohai**, predstojnik Urada za Madžare zunaj mej **Imre Varga**, predstojnik Urada za nacionalne in etnične manjnine iz Budimpešte **Martin Ispanović**, predsednica srpske samouprave na Madžarskem dr. **Milica Pavlov**, predsednik hrvaške samouprave na Madžarskem **Horvath Csabo**, predstavnik Sveta za narodnostne manjšine RH **Aleksander Tolnauer**, predstavnica mesta Zagreb za organiziranost manjšin **Greta Pavičić** ter predstavniki albanskega, črnogorskega, češkega, slovenskega in drugih svetov narodnostnih manjšin v mestu Zagrebu. Svet slovenske narodnostne manjšine mesta sta predstavljala njen predsednik in podpredsednik, **Darko Šonc** in **Franc Strašek**.

Okroglo mizo je povezoval **Peter Sekereš**, predsednik Sveta madžarske narodnostne manjšine mesta Zagreb.

Iz poročil madžarskih predstavnikov je mogoče sklepati, da Republika Madžarska vsako leto zagotovi precejšnjo finančna sredstva za manjšinsko samoupravo. Zanimiva je opredelitev narodne in nacionalne manjšine v madžarskem manjšinskem zakonu: narodne manjšine so tiste, ki imajo matično domovino, nacionalna manjšina pa so Romi, ki nimajo svoje matične domovine. Avtohtone narodne in nacionalne manjšine na celem državnem ozemlju so tiste, ki prebivajo v Republiki Madžarski najmanj 100 let. Opazili smo, da imata zakon o manjšinski samoupravi Republike Madžarske in ustavni zakon o pravicah narodnostnih manjšin Republike Hrvaške precej podobnih določil in da so nekatera določila v hrvaškem zakonu prevzeta iz madžarskega zakona. Ugotovili smo tudi, da so nekatere pravice v hrvaškem zakonu bolj opredeljene, da pa žal v praksi še niso zaživele.

Zanimivo je še, da imajo manjšine na Madžarskem svojega varuha človekovih pravic (ombudsmana). *Franc Strašek*

SEJE SLOVENSKE MANJŠINSKE KOORDINACIJE

Po ustanovnem sestanku Slovenske manjšinske koordinacije (Slomak) v Celovcu februarja letos, so se predstavniki krovnih slovenskih organizacij v zamejstvu vnovič sešli 15. aprila v Gornji Radgoni, v znani Pavlovi hiši, na sedežu društva Člen 7. Sprejeli so skupno izjavo in se dogovorili, da jo bodo čim prej predstavili slovenski javnosti. Za predsednika Slomaka je bil izvoljen Rudi Pavšič, predsednik Slovenske gospodarske zveze iz Trsta.

Predstavniki Slomaka so o ciljih nove koordinacije javno spregovorili 22. aprila, na tiskovni konferenci v Ljubljani, ki je bila sklicana v sodelovanju z Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu. Na dobro obiskani tiskovni konferenci so predstavniki Slomaka odgovarjali tudi na vprašanja novinarjev. Pred tiskovno konferenco je predstavnike Slomaka sprejel zunanji minister Dimitrij Rupel, ki so ga zanimali ne le načrti Slomaka, temveč tudi pereči problemi, ki tiščijo Slovence v posamezni državi.

Naslednji sestanek Slomaka je bil 4. junija v Slovenskem kulturno-informacijskem centru in Monoštru na Madžarskem. Prišli so predstavniki vseh krovnih organizacij zamejskih Slovencev: Narodnega sveta koroških Slovencev, Zveze slovenskih organizacij in Društva Člen 7 (Avstrija), Slovenske kulturno-gospodarske zveze in Sveta slovenskih organizacij (Italija), Zveze Slovencev na Madžarskem ter Zveze sloven-

skih društev na Hrvaškem. Vsako organizacijo sta zastopala dva predstavnika, Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc in Franc Strašek.

Na seji je bila podpisana skupna izjava o ciljih Slomaka, ki so jo predstavniki krovnih organizacij Avstrije, Italije, Hrvaške in Madžarske sprejeli aprila v Ljubljani. Sprejet je bil tudi pravilnik o delovanju in strukturi Slomaka.

V nadaljevanju je v sproščenem ozračju potekala zanimiva razprava o problematiki slovenskih in dvojezičnih šol v zamejstvu. Težave so povezane z denarjem, učnim gradivom učitelji, zanimanjem za slovenščino. Kljub težavam pa v Avstriji, Italiji in na Madžarskem dosegajo opazne uspehe. Prijetno je bilo slišati, da imajo v teh državah poleg dvojezičnih šol tudi slovenske šole s slovenskim učnim gradivom in da se za vpis v te šole vsako leto zanima več otrok iz matičnega naroda, torej avstrijskih, madžarskih in italijanskih. Zanimivo je bilo tudi poročilo šolskega nadzornika za dvojezično šolstvo na Koroškem Tomaža Ogrisa.

Pouk slovenskega jezika v slovenskih društvih na Hrvaškem je v primerjavi s šolanjem v drugih zamejskih državah silno skromen. Vzrokov je več. Slovenija je ustrezni sporazum sklenila z vsemi sosednjimi državami, razen s Hrvaško. Na Hrvaškem na tem področju nimamo izkušenj. Zanimanje slovenskih staršev je majhno, razpršenost slovenskih družin po Hrvaški pa zelo velika. Slovenski jezik je od 1. maja eden od uradnih jezikov Evropske unije in tudi to dejstvo nam nalaga, da kljub vsem težavam storimo več za slovenščino, ki je osnova slovenske identitete.

Delegacijo Slomaka, ki so jo sestavljali Rudi Pavšič (SKGZ), Jože Wakounig (NSKS), Marjan Sturm (ZSO), Branko Lenart (Društvo člen 7), Joža Hirnok (Zveza Slovencev na Mđarskem), Sergej Pahor (SSO) in Darko Šonc (Zveza slovenskih društev na Hrvaškem), je 23. julija sprejel predsednik slovenske vlade Anton Rop. Predstavniki krovnih organizacij so mu predstavili svojo vizijo dela v koordinaciji. Slovenski premier je z velikim zanimanjem prisluhnul tudi opisu težav Slovencev na Hrvaškem, ki še naprej močno občutijo nenehna trenja med državama. Tudi dejstvo, da matična domovina Slovencev na Hrvaškem deli na zamejce in Slovence po svetu, ne prispeva k strnjnosti slovenske skupnosti na Hrvaškem. V zvezi s skorajšnjimi parlamentarnimi volitvami v Sloveniji je bilo izraženo upanje, da izidi volitev nikakor ne bi smeli vplivati na odnos Slovenije do Slovencev v sosednjih državah.

Darko Šonc in Franc Strašek

SLOVENSKA MANJŠINSKA KOORDINACIJA

Skupna izjava, podpisana v Ljubljani, 22. aprila 2004

Čas izredno hitrih integracijskih procesov s članstvom Republike Slovenije v Evropski uniji terja tudi od slovenskih narodnih manjšin primerne pristope. Pri vključevanju v evropske mehanizme in v medregionalnem povezovanju je za vsestransko utrjevanje našega položaja potrebno kar se da tesno in plodno sodelovanje med vsemi Slovenci.

Evropski širitveni proces predstavlja velik izziv za vsesplošni kulturni, jezikovni, gospodarski in družbeni razvoj širšega obsejnega prostora. Obenem zahteva, da pospešimo vlogo manjšin kot povezovalca kultur in jezikov ter v duhu nove Evrope iščemo vse poti, ki peljejo k sožitju in sodelovanju.

Potrebujemo dobro notranjo in medsebojno organiziranost ter zastopnost, da bomo lahko uresničili zastavljene načrte, ki bodo sad dogovorov in skupnega hotenja. V ta namen smo ustanovili redno omizje predstavnosti slovenskih manjšin iz Avstrije, Italije, Madžarske in Hrvaške. Imenovali smo ga Slovenska manjšinska koordinacija (SMK).

Takšna koordinacija bo omogočila, da izdelamo razvojne strategije za uveljavitev slovenske kulture in jezika ter da se o njih dogovarjamo s pristojnimi dejavniki na osnovi skupnih interesov. Koordinacijsko omizje naj postane trajni posrednik naših hotenj in potreb v odnosu do vseh sogovornikov, tako v državi, kjer živimo, kakor tudi širše.

Od Slovenije, ob podpori in spoštovanju subjektivitete, pričakujemo vizijo, ki bo omogočila oblikovanje strateškega programa za slovenske skupnosti v sosednjih državah in v prostoru, v katerem slovenske manjšine živijo. Pričakujemo, da bo RS za svoje manjšine v sosednjih državah oblikovala politiko, ki nas bo vključevala v splošne razvojne silnice sred-

njeevropskega prostora. Zato pozivamo pristojne v Sloveniji, da tudi s primernimi izbirami omogočijo uresničitev nakazane vizije.

Slovenske manjšine se moramo aktivneje vključevati v širše evropske povezave. Okvirna konvencija Sveta Evrope za zaščito narodnih manjšin in Evropska listina za regionalne in manjšinske jezike zagotavlja tudi našim skupnostim novo mednarodno dimenzijo zaščite. Evropska dokumenta obenem ponujata večje prilagoditve za nove povezave z drugimi manjšinami v razširjeni Evropski uniji.

Novo koordinacijsko telo naj postane poglavitni dejavnik in povezovalac slovenskih manjšin v Avstriji, Italiji, na Madžarskem in Hrvaškem. V dogovoru s pristojnimi v Sloveniji naj izoblikuje strategijo za skupni razvoj. Republika Slovenija je kot matična država pristojna za položaj, pravice in tudi varovanje slovenskih manjšinskih skupnosti v sosednjih državah in drugod po svetu. To ni samo njena ustavna odgovornost, ampak zlasti moralna.

Predvsem na kulturno-jezikovnem področju bo treba ustvariti novo izhodišča za sodelovanje in dopolnjevanje med vsemi Slovenci. V središče pozornosti moramo znova postaviti pojem skupnega slovenskega prostora in mu dati pravo vsebino.

Zveza Slovencev na
Madžarskem
Predsednik **Jože Hirnok**

Zveza slovenskih društev na
Hrvaškem
Predsednik **Darko Šonc**

Društvo Člen 7
Predsednik **Branko Lenart**

Narodni svet koroških
Slovencev
Predsednik **Jože Wakounig**

Zveza slovenskih organizacij
Predsednik **Marjan Šturm**

Svet Slovenskih organizacij
Predsednik **Sergij Pahor**

Slovenska kulturno
gospodarska zveza
Predsednik **Rudi Pavšič**

USPEŠEN ZAGON DRUŠTVA ISTRA

28. junija smo v Slovenskem kulturnem društvu Istra Pulj odprli razstavo slik našega rojaka in člana društva, akademskega slikarja **Martina Bizjaka**.

S to prireditvijo smo se pravzaprav prvič predstavili širši javnosti in s tem obeležili resnični začetek delovanja društva. Res je, da so minila že tri leta od ustanovitve društva, toda šele pred enim letom smo končno prišli do lastnega prostora, ki nam ga je dodelilo mesto Pulj. Potem pa je šlo mimo še celo leto preden smo prišli do prvih finančnih sredstev. Pri vsaki finančni "injekciji" smo dobro premislili, kaj najbolj potrebujemo. Najprej smo poskrbeli za stole in klimatske naprave, ki prostor ogrevajo in ga tudi ohladijo. In tako je napočil dan, ko smo naš prvi načrt - pripravo razstave - tudi uresničili.

Odziv naših članov in simpatizerjev je bil res lep, saj se je na prireditvi kar trlo ljudi, še celo pred vhom jih je bilo. Zdi se, da se nas je zbralo kakšnih 150. Tudi visoke goste smo imeli, saj sta se nam na slovesnosti pridružila direktorica Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Jadranka Šturm Kocjan** in namestnik veleposlanika na Hrvaškem **Jadran Hočevar**.

Navzoče je pozdravila predsednica društva **Alojzija Slivar**, ki je poudarila, da gre za simboličen začetek resnega dela Slovenskega društva Istra, hkrati pa tudi obeležitev treh pomembnih praznikov: dnevo državnosti Republike Slovenije in Republike Hrvaške ter tretje obletnice ustanovitve društva. Napovedala je, da bodo člani društva že takoj po poletnih počitnicah poskusili ustanoviti pevski zbor in dramsko sekcijo, začetni s poukom slovenskega jezika za šolske otroke druge generacije in pritegniti k delu v društvu čim večje število Slovencev, saj jih je samo v Pulju in okolici čez 900.

V kulturnem programu so nastopili pesalci folklorne skupine KUD Uljanik, ki so splet slovenskih narodnih plesov odplesali v slovenskih narodnih nošah, pevke iz pevske skupine Teranke, ki so za to priložnost naštirale pesem Lipa zelenela je, in mlada **Barbara Slivar**, ki je recitala otroško pesmico Naša češnja in povedala svojo lastno kratko pesem v čakavščini Prolice (Pomlad).

Sledil je osrednji del prireditve, odprte razstave. Avtorja slik **Martina Bizjaka** je predstavila uveljavljena umetnostna zgodovinarica **Gorka Ostojić Cvajner**. Spomnila je na bogato kulturniško kariero slikarja, ki se je likovni ustvarjalnosti v celoti posvetil šele po upokojitvi. Na razstavi se je predstavil s serijo slik na temo "mesteca na hribočih", ki so rezultat umetnikovega doživljanja prelepih mestec iz notranjosti Istre.

Veseli smo, da smo se s to prireditvijo kakovostno predstavili. Imamo lepe prostore, ki jih je **Gorka Ostojić Cvajner** označila za "pravi dragulj za postavitev razstav".

Podobno laskavo se je o naših prostorih izrazil Glas Istre, ko je 13. avgusta poročal o koncertu **Andreja Šifrerja**. V članku je med drugim zapisano, da se je "sedež Kulturnega društva Slovencev izkazal kot dober prostor za glasbena druženja in druge kulturne programe. Ne bi se začudili, če bi v kratkem začel eden na seznamu puljskih kulturnih točk."

Čez poletje so bili prostori društva odprti od 8. do 12. ure. V teh urah je bila članom na voljo nova tajnica društva **Marjeta Diminić**.

V prostorih društva Istra si lahko člani vsak dan preberejo sveži izvod slovenskega dnevnika Delo. Na oglasni deski so objavljene vse novice, povezane z delovanjem društva.

Klavdija Velimirović

SAMOSTOJNA RAZSTAVA ANKE KRAŠNA

Ob dvanajsti obletnici Slovenskega društva Triglav Split smo v prostorih društva odprli samostojno razstavo slik akademske slikarke **Anke Krašna** iz Maribora z naslovom *Zgodbe*. Razstavo je odprla **Vera Hrga**. V kulturnem programu so sodelovali zabavni ansambel iz Prevalj in člani Kulturno-umetniškega društva Luka Kramole. Razstava je vzbudila veliko zanimanje med slikarji v Splitu, za Slovence v Dalmaciji pa je bila lepa priložnost za ogled modernih del slovenske umetnice. Anka Krašna je obogatila kulturna dogajanja v slovenskem domu v Splitu, zato se ji pristožno zahvaljujemo. Dr. **Marjeta Ciglenečki** je v katalogu med drugim zapisala: "Na slikah Anke Krašne je barvam podrejeno vse. Sestavlja jih v kontrastna razmerja v katerih zaznavamo nenehno soočenje moškega in ženskega principa, in jih polaga na platno s čopiči, lopaticami in prsti, tako kot jo vodi in ji veleva ustvarjalni zanos. Sliko gradi "kot kup gline", tako je svoj način slikanja opisala sama. Anka Krašna barve obravnava v vsej svoji snovitosti in z njimi v ustvarjalnem procesu, ki ga zaznamujeta nenavadna moč in strast, premaguje belino platna." Anka Krašna se je rodila leta 1950 v Mariboru. Diplomirala je na Akademiji za likovno umetnost (ALU) v Ljubljani leta 1976 pri prof. **Gabrijelu Stupici** (slikarstvo) in prof. **Francu Kokalju** (barvno okno - vitraj). Leta 1979 je končala specialistični študij za slikarstvo na ALU v Ljubljani pri prof. **Jožetu Ciuhi** in prof. **Marjanu Tršarju**. Svoja študijska potovanja po Aziji in Ameriki in po različnih deželah Evrope je začela z bivanjem v Cité Internationale des Arts v Parizu. Sedaj je redna profesorica za slikarsko oblikovanje na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru. Za svoja likovna dela je prejela 9 nagrad in priznanj. Njena dela so bila predstavljena na preko 100 samostojnih in skupinskih razstavah doma in po svetu.

Boštjan Kordiš

Na otvoritvi razstave je Vera Hrga prebrala besede, s katerimi je **Anka Krašna** opisala svoja boleča intimna doživetja in zapletene medsebojne človeške odnose brez besed.

Nocoj je pred nami nekaj novega in zelo drugačnega;

*zgodbe brez besed,
monumentalna platna brez naslovov,
poenostavljeni obrisi glav,
izostrene linije nosu, brade,
odprtih ust,
ogorčenega monologa,
strpnega dialoga skoraj ni.
Razmetani telesni udi
utopljenca iščejo pomoč.
Samo v ogledalu se zrcali
resnica.*

Lastna zamisel se

*v popolnem ustvarjalnem zanosu
z ognjevitimi potezami
čopiča, lopatice ali prstov
nemirno spoprijema s platnom.*

*Močne, rezke barve se
nanašajo
v ostrih kontrastih;
strupeno zelena z globoko
modro,
citronasto rumena s krvaveče
rdečo.*

*Spopad pojenja, napetost
popusti,
platno je suho, čopič in lopatica
sta odložena.*

*Odslikana zgodba je pred
nami.*

RAZSTAVA IDRIJSKE ČIPKE V BORŠTU

Prisrčno vabilo Prosvetnega društva Slovenec iz Boršta klekljaricam iz Slovenskega društva Triglav Split, da se udeležijo proslave četrtle obilnice delovanja klekljarske skupine v Borštu - Italija, ni dalo slutiti kaj vse bomo doživeli. Vsako sredo je v Splitu med 14 klekljaricami, ki redno obiskujejo tečaj klekljanja idrijske čipke, rasla razburjenost zaradi pričakovanega potovanja. V mislih so se rojevala vprašanja, kako nas bodo sprejeli, kako bo potekala klekljarska delavnica pred javnostjo na "čargi". Srečanja so se lahko udeležila le **Višnja Delić**, **Katica Kaštelan**, **Franka Kristić**, **Lidija Lasić** in **Ksenija Smolić**, saj ostale na žalost zaradi bolezni ali drugih obveznosti niso mogle na pot. Razstava klekljanih čipk v kombinaciji s steklenimi izdelki nam je zaprla sapo, ne samo zaradi svoje usklajenosti in popolnosti, temveč tudi zaradi občudovanja, kaj vse so naše kolegice in prijateljice iz Boršta v dveh letih naredile.

V kulturnem domu se je 4. junija ob 20. uri na otvoritvi razstave zbral ves Boršt in še mnogi iz drugih slovenskih vasi v okolici. Če k temu prištevamo še goste, je to bila množica, ki je na nas naredila globok vtis, saj smo v Splitu vajeni tudi iz skromnejšega obiska. Mešani pevski zbor Devin in Rdeča zvezda Salež pod vodstvom **Rada Milića** je popestril kulturni program. **Nataša Markelj**, kovatrica razstave, je predstavila skupino "Vitražerstvo" iz Železnikov. **Ivyana Štranj**, mentorica klekljarske sekcije v Borštu, je opisala njihovo delovanje in poudarila, da vsak javni nastop vzbuja večje zanimanje za učenje klekljanja čipke. **Draga Urbas Keravica** je v imenu Združenja slovenskih klekljaric pohvalila uspešnost klekljarske sekcije in pomembnost oživljanja slovenske

kulturne dediščine v vseh slovenskih krajih na Primorskem. Jože Kenk, podžupan občine Idrija, kjer je tudi središče festivala idrijske čipke in od koder izvira ime te umetnosti, je v imenu župana **Damjan Krapeža** pozdravil vse prisotne in prenesel njegove čestitke organizatorjem.

Prireditve je vodil **Emil Petar**, ki je v imenu predsednika društva **Borisa Rapotca** odprl razstavo. Predsednik Slovenskega društva Triglav Split se je v imenu gostov iz Splita zahvalil za povabilo in poudaril, da je do sodelovanja s Prosvetnim društvom Slovenec iz Boršta prišlo tudi na pobudo društva iz Splita, kjer so klekljarice zelo aktivne. Potem smo izmenjali primerna darila. To še ni vse, poplavo občutkov in spominov smo doživeli v soboto in nedeljo, ko sta nam gostiteljici **Ivyana Štranj** in **Majda Zeriali** pokazali znamenitosti v okolici Trsta. Toliko slovenstva in domoljubja nisem doživel nikoli prej ob obiskih v Sloveniji. Pogled na okoliške kraje, slovenske vasi, kjer se po domače govori v slovenščini, me je nehotno spomnil na Piranski zaliv in na vse, kar je nekoč bilo slovensko, danes pa ni več. V nedeljo popoldne smo se na "čargi" udeležili delavnice klekljanja idrijske čipke, proti večeru pa smo se poslovili od gostiteljev z obljubo, da se bomo še večkrat srečevali. V Split smo se vrnili bogatejši za spoznanje, da idrijska čipka, kot del slovenske kulturne dediščine, ne povezuje samo geografsko oddaljenih krajev, ampak nas vodi tudi v preteklost. Spoznali smo namreč slovensko društvo, ki deluje že 104 leta in prav toliko časa neguje slovensko besedo v krajih, ki so nekdaj bili slovenski.

Boštjan Kordiš

Te dni v Splitu veliko praznujemo: vstop Slovenije v Evropsko Unijo, 7. maja praznik Sv. Dujma, zaščitnika mesta Splita, 9. maja dan Marjana in dan združene Evrope. Vsi ti dogodki so me navedli k razmišljanju o tem, kakšna vizionarska misel ali "božja previdnost" je vodila Slovence v Splitu, da se ravno 9. maja 1992 povežemo v Slovensko društvo Triglav Split. Tega dne pred 12 leti se je ustanovne skupščine udeležilo 350 Slovencev. Ž željo, da z združenimi močmi uresničimo svoja stremeljenja, da se spomin in otroštvo in prvo domovino ohrani in prenese na potomstvo. Skozi desetletje se je število članov povečalo na 1160. Dvanajst let v življenju ene osebe je neprekinjen niz doživetij in občutkov, ki se vrstijo drug za drugim. Ko to prenesemo na društvo, v katerem tristo do šesto ljudi bolj ali manj aktivno izvaja svoje poslanstvo in tako krepi slovensko narodno zavest, je multipliciran človeški vek dvanajstih let. Spoznali smo mnoge druge, njihove usode, bili solidarni z njimi in spoznali smo tudi sami sebe. V Slovenskem društvu Triglav vsa ta leta izhaja glasilo Planika, organiziran je dopolnilni pouk slovenskega jezika, delujejo Mešani pevski zbor, klekljarska sekcija Idrijske čipke, slikarska, "brodomaketarska" in dramska skupina. V teh skupina aktivne članice in člani, ki niso vsi Slovenci, zavestno zadovoljujejo svoje kulturne potrebe in želje ter pri tem širijo ugled in spoznanje o delovanju društva. Veliko bi lahko še našli, razpredali o prireditvah, o stikih, ki smo jih navezali z drugimi kulturnimi društvi, koliko smo prispevali, da se slovenska zavest v Dalmaciji in Hrvaški širi. Za konec naj vam v imenu izvršnega odbora in svojih sodelavcev zaželim veliko uspeha ter zadovoljstva pri delovanju v društvu in v osebnem življenju.

(iz uvodnega govora
predsednika društva)

DVANAJSTA OBLETNICA SLOVENSKEGA DRUŠTVA "TRIGLAV" SPLIT

Dvanajsto obletnico kulturno-prosvetnega delovanja smo praznovali 8. maja. Svoje veselje in svečani trenutek vedno radi podelimo s prijatelji. Tokrat smo v goste povabili Mešani pevski zbor Marković Kristl-Mato iz Črne na Koroškem, ki ga vodi **Anton Ivartnik**, in v dvorani Mestnega gledališča mladih v Splitu priredili skupni koncert dveh zborov.

Mešani pevski zbor Triglav Split pod vodstvom prof. **Tanje Kurajice** nas je presenetil z novimi glasovi in repertoarjem. Obiskovalce v dvorani so zvoki slovenske narodne glasbe, polke in valčka v izvedbi članov Kulturno-umetniškega društva Luka Kramolc vrnili v mladost in v domači kraj. Na koncu smo izmenjali primerna darila, čestitali vsem sprejem Slovenije v Evropsko unijo in

istočasno izrazili tudi našo željo, da kot državljani Republike Hrvaške čimprej postanemo del enotne Evrope. Tako se je začelo novo prijateljstvo med Kulturnim društvom iz Črne na Koroškem in Splitom. Praznovanje smo nadaljevali v prostorih društva, z odprtim slikarske razstave akademске slikarke **Anke Krašna** in plesom.

Boštjan Matjaž Kordiš

NOVICE IZ SLOVENSKEGA DOMA BAZOVICA

Stevilni člani Bazovice so se udeležili sprejema, ki ga je ob dnevu državnosti v Klovičevih dvorih v Zagrebu pripravil slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Peter Andrej Bekeš**. Posebej pristočno je bilo srečanje veleposlanika z najstarejšim članom društva, petindevetdesetletnim **Dragom Božičem**.

V dvorani Bazovice je slovesnost ob dnevu državnosti potekala nekaj dni pozneje. S himnama obeh držav jo je napovedal MePZ pod vodstvom **Franja Bravdice**, navzoče pa je pozdravil predsednik društva **Vitimir Vitaz**, s posebno dobrodošlico predstavniku slovenskega veleposlaništva **Jadranu Hočevarju**, predstavniku Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Rudiju Merljaku** ter podžupanji Reke **Vesni Lukanović** in predsedniku reškega Mestnega sveta **Željku Glavanu**. Kulturni program so izpolnili pevci MePZ, mladi člani folklorne skupine s polko in sodobnim plesom, maturant **Tomaz Gržeta** je zaigral venček slovenskih, recitalu o domovini v režiji

vodje dramske skupine **Alojza Usenika** pa je ob koncu sledil nastop moške klape Luka iz Opatije. S praznovanjem se je končala tudi kulturna sezona, znova z veselico do pozno v noč, v lepem vrtu in ob veseli glasbi **Bojana Metelka** iz Ljubljane.

Koordinacija manjšinskih svetov na Reki je pripravila srečanje o pomenu medijev za manjšine. A je tudi to - kot je povedal **Milan Grlica**, predsednik sveta slovenske narodne manjšine za mesto Reka - žal ostalo brez odziva lokalnega tiska in TV. Omenjena koordinacija pa je konec junija pripravila tudi zanimivo okroglo mizo z naslovom Manjšinske kulture v narodnostno mešanem okolju. Eden izmed udeležencev, predsednik Hrvaškega helsinškega odbora **Žarko Puhovski** je med drugim poudaril, da se hrvaška kultura, ki se je vzpostavila kot manjšinska, po dolgih letih pod-

rejenosti danes ni pripravljena prepoznati kot večinska in tako prevzeti svoje obveznosti, t.j. strpnosti.

Poleti sta bili aktivni dramska in planinska skupina. Dramska skupina je pod vodstvom legendarnega **Alojza Usenika** s komedijo **Andreja Jelačina** Piknik s tvojo ženo nastopila na trgu v Matuljih pri Opatiji pred več sto navdušenimi obiskovalci, sredi avgusta pa na povabilo slovenskega društva Istra v Pulju, v čudovitem okolju nekdanjega grškega gledališča. V imenu planinske skupine pa je njen član **Darko Mohar** v družabni sobi pripravil novo razstavo prelepih fotografij z naslovom Čarobna Učka, izlete pa so tokrat organizirali na goranske Bele stene, v Paklenico in Logarsko dolino, udeležili pa so se tudi pohoda na Triglav. Trije mladi člani so avgusta opravili izpit za planinske vodnike.

Marijana Mirković

SVET SLOVENSKE MANJŠINE SPLITSKO- DALMATINSKE ŽUPANIJE

Ustanovna seja Sveta slovenske manjšine splitsko-dalmatinske županije je bila 5. maja. Seje so se udeležili izvoljeni člani: **Gabrijela Knezović, Boštjan Matjaž Kordiš, Joško Copić, Darko Copot, Ana Viktorija Dešković, Nadežda Eterović, Vera Hrga, Anton Korun, Ivan Kosmos, Lidija Lasić, Franc Maček, Marjeta-Valerija Martić-Paukić, Branko Novak, Irena Novak, Albin Pinterič, Anton Polajžer, Cveto Šušmelj in Breda Vojnovič.** Navzoča sta bila tudi vodja

upravnega oddelka lokalne samouprave v splitsko-dalmatinski županiji **Ivan Perković** in strokovna sodelavka **Senka Bartulović Vajler**. Sejo je do izvolitve predsednika in namestnika predsednika vodila Ana Viktorija Dešković. Volitve za predsednika in namestnika Sveta so bile tajne. Za predsednika je bil izvoljen Boštjan Matjaž Kordiš (14 glasov), za namestnico predsednika pa Vera Hrga (16 glasov). Člani Sveta so soglasno potrdili statut. V komisijo za pripravo predloga delovanja Sveta so bili izvoljeni Gabrijela Knezović, Lidija Lasić in Albin Pinterič. Člani komisije za pripravo predloga finančnega načrta so postali Nadežda Eterović, Anton Korun, Franc Maček in Irena Novak. Kandidat za člana Sveta nacionalnih manjšin je postal Boštjan Matjaž Kordiš. Bliznja prihodnost bo pokazala, kako bomo uresničili nov način organiziranja slovenske skupnosti v Dalmaciji. Pomembno bo soglasno delovanje s Slovenskim kulturnim društvom Triglav, ki je doslej izvajalo to poslanstvo.

Boštjan Kordiš

OSREDNJA PRIREDITEV OB DNEVU SLOVENSkih IZGNANCEV

6. junija je bila v rekreacijskem parku Mostec v Ljubljani osrednja prireditev ob dnevu slovenskih izgnancev (1941-1945). Prireditve se je udeležilo veliko ljudi; od članov vlade in poslancev, do predstavnikov številnih organizacij iz Slovenije.

Slovesnost je Društvo izgnancev Slovenije pripravilo v spomin na 7. junij leta 1941, ko so Nemci izgnali veliko slovenskih družin in s tem začeli raznarodovanje slovenskega naroda, s ciljem, da bo del Slovenije v treh letih postal nemški.

Prireditve smo se udeležili tudi člani Krajevne organizacije Društva izgnancev Slovenije iz Zagreba, in sicer: predsednik **Alojz Kramar**, tajnica **Ana Marić**, člana odbora **Jože Rebernak** in **Marija Bijelić** ter član Slovenskega doma **Vlado Bijelić**.

Žal nam je, da se nam iz zdravstvenih razlogov ni mogel pridružiti naš član, igralec **Josip Bobi Marotti**.

Na poti v Ljubljano so nas v Čatežu v avtobus sprejeli izgnanci iz te krajevne organizacije. Predsednici DIS KO Čatež **Jožici Stežinar** se zahvaljujemo, ker smo na prizorišče prireditve potovali v tako veseli družbi.

Proslava se je začela ob 11. uri s himno, ki jo je izvedel Orkester slovenske vojske, tik pred začetkom pa so se na tribuni v vrsto postavili praporčaki s prapori svojih krajevnih organizacij. Predsednica Društva izgnancev Slovenije **Ivica Žnidaršič** je v uvodnem nagovoru pozdravila vse goste, še posebej predsednika novoustanovljenih DIS Koroške in DIS KO Zagreb, ki sta se prvič udeležila srečanja izgnancev. Žnidaršičeva je govorila o uspešni razstavi izgnancev Koroške, ki je bila na Dunaju. Obodila je ekstremizem italijanske pronacistične politike proti Slovincem, govorila je o delu in bodočih nalogah društva ter poudarila, da pravice po zakonu uživa 69.000 ljudi, ki pa še vedno čakajo na povračilo za gmotno škodo, kar rešuje vlada Slovenije.

Slavnostni govornik dr. **Vlado Dimovski**, minister za delo, družino in socialne zadeve, je obudil spomin na 7. junij leta 1941, ko je okupator začel z izgonom Slovincem iz Slovenske Bistrice. Najhujiši izgon je bil s Stajerske, Gorenjske in Koroške. Poudaril je, da so se izgnanci z

zdrženimi močmi izborili za pravično rešitev, vsaj delno nadomestilo za pretrpljeno kruto življenje v izgnanstvu. Zato naj bo spomin na izgon in trpljenje opozorilo bodočim generacijam. Želimo svet brez taborišč in vojne, svobodo je treba spoštovati in ohranjati. Slovenija je v ustavi zapisala, da bo žrtvam vojnega nasilja namenila posebno skrb, kar je po 13 letih storila po svojih močeh.

Bogat kulturni program, ki ga je izvrstno vodil dramski igralec **Jože Logar**, so izvajali Moški pevski zbor Barje, Kamniški koledniki, orkester Slovenske vojske in sam igralec. Med programom so prisotne pozdravili in nagovorili: državni sekretar ministrstva za obrambo dr. **Milan Jazbec**, predsednik ZB Slovenije **Janez Stanovnik**, poslanec državnega zbora **Jelko Kacin**, predsednik izgnancev Koroške **Jože Parker** in predstavnik zapornikov. Prebrane so bile brzojavke predsednika Slovenije dr. **Janeza Drnovška** in ministra za notranje zadeve dr. **Rada Bohinca**, ki se je tudi pridružil proslavi.

Udeleženci iz Zagreba bili smo prijetno ganjeni, ko sta nas za govornico pozdravila državni sekretar MO in predsednik Koroških izgnancev.

Po končanem programu je sledilo večurno druženje ob glasbi, jedatji in pijači ter obujanju spominov na težka leta izgnanstva. Našli smo znanje iz raznih krajev Slovenije, zagrebški Slovenci pa smo srečali tudi člane krajevnih organizacij DIS iz krajev, iz katerih smo bili izgnani. Rodila so se tudi mnoga nova poznanstva.

Osebnost sem zelo prijetne pogovore doživel z državnim sekretarjem ministrstva za obrambo dr. Milanom Jazbec, ministrom za notranje zadeve dr. Radom Bohincem in poslancem Jelkom Kacinom. Večji del druženja in pogovorov pa sem imel z obema podpredsednikoma DIS in predsednico DIS Ivico Žnidaršič, ki je kot vedno natančno in vrhunsko organizirala slovesnost. Zato se ji v imenu vseh slovenskih izgnancev na Hrvaškem toplo zahvaljujem.

V veselju in s pesmijo smo se vrnili prek Čateža domov, z obljubo, da se prihodnje leto ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva spet najdemo.

Alojz-Slavko Kramar

IZGNANCI IN DRUGE ŽRTVE VOJNEGA NASILJA

Naša dolžnost je, da svoje spomine in doživetja v izgnanstvu zapišemo, da bi jih lahko objavili v knjigi Spomini in pričevanja, ki bo izšla leta 2005.

BILVESTER KMETIČ:

DO KAKOVOSTI S KULTURO SODELOVANJA

Doslej smo k pogovorom za Novi odmev vabili slovenske gospodarstvenike, ki so na čelu velikih podjetij na Hrvaškem. Tokrat smo s pogovornika poiskali med člani Slovenskega doma. Pogovarjali smo se z diplomiranim ekonomistom, ki se je sam uveljavil na hrvaškem podjetniškem prizorišču. **Silvester Kmetič** je na čelu podjetja Eko-Monitor in vodi predstavništvo Agfa dokumentacijskih sistemov. Osrednja dejavnost: projektiranje, programiranje in uvajanje informacijskih dokumentacijskih sistemov ter distribucija in servis za regijo Jugovzhodna Evropa.

S čim se ukvarja Eko-Monitor? Ime nakazuje povezavo z ekologijo.

- Za zaposlene resda velja, da imajo visoko razvito ekološko zavest, vendar se "eko" v tem primeru navezuje na ekonomijo. V začetku devetdesetih let se je veliko ljudi odločilo za prestop med podjetnike in tako sem tudi sam ustanovil podjetje. Čeprav sem se v tistem času že precej ukvarjal s programiranjem računalnikov, sem se odločil za čisto drugo dejavnost. Ustanovil sem podjetje za poslovno in davčno svetovanje ter računovodstvo. Prepričan sem bil, da bo v obdobju podjetniškega razcveta po tej dejavnosti veliko povpraševanja.

In se je obneslo?

- Niti ne. Izkazalo se je, da davčnih nasvetov, ki bi bili za stranke najbolj sprejemljivi, profesionalni servis preprosto ne sme posredovati. Bolj spretna podjetja pa so se tako in tako znašla sama in so razvila lastne sisteme. Tako sem se vrnil k proizvodnji in servisiranju poslovnih in administrativnih računalniških programov.

In kdaj se je pojavila Agfa?

- Leta 1995 sem začel delati v zagrebškemu predstavništvu Agfe, v sektorju dokumentacijskih sistemov pri razvoju podpore v regiji Jugovzhodne Evrope. Postopno se je iz tega razvila skupina predstavništev na območju od Ljubljane do Tirane. Ob reorganizaciji koncerna Agfa leta 2003 sem predstavništvo prevzel v svoje podjetje.

Od zaposlenega do podjetnika, torej?

- Samostojno delo ni bila velika novost. Največji izziv podjetnika je

v tveganosti in zahtevnosti organizacije dela, saj je treba biti vselej pripravljen na spremembe poslovnih procesov in modernizacijo. Prva sprememba, ki jo začuti novopečeni podjetnik, je ta, da kar naenkrat ni več okenca, kamor prineseš račun za stroške. Ko premagaš začetne ovire, gre vse hitro naprej in ni več časa, da bi razmišljal o niansah svojega položaja.

In si čim se danes ukvarja Eko-Monitor?

- Na kratko: projektiramo, uvajamo in servisiramo dokumentacijske sisteme za procesiranje in arhiviranje velikega obsega dokumentacije, ko dnevne količine presegajo tudi stotine tisoč dokumentov na dan.

Ali ni tega na trgu že preveč?

- Na prvi pogled je mogoče tako, če pa gre za velike količine dokumentov in kompleksne zahteve, se kar naenkrat izkaže, da je krog možnih ponudnikov zelo majhen. Še posebej, ker ima Agfa temelje v dolgoletni tradiciji mikrofilma. V razvoju modernega upravljanja z dokumenti (dokument managementa) smo zadržali mikrofilm in v kombinaciji z "digitalnim imagingom"

so nastali hibridni sistemi.

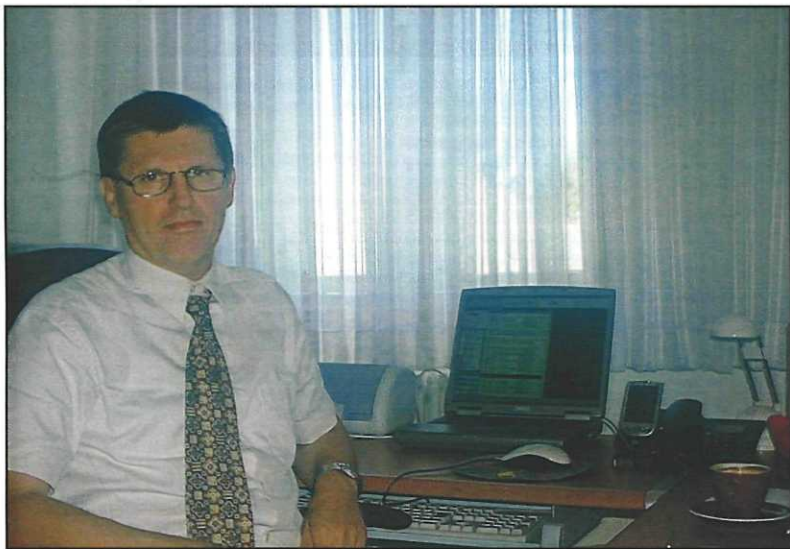
Ali ni mikrofilm do neke mere že preživela zadeva?

- Odgovoril bi z nekaj primeri. Nikjer ne boste videli reklame za mikrofilm. Pa vendar jih tovarne izdelujejo dan in noč in zalog praktično ni. Ali pa: v Združenih državah Amerike, od koder prihajata Microsoft in IBM, porabijo prek 50 odstotkov skupne svetovne produkcije mikrofilma. In še: če doma najdete staro disko, boste dolgo časa in morda zaman iskali računalnik, s katerim boste lahko pregledovali podatke. Z mikrofilmom tega problema ni. Povrh sodobni sistemi omogočajo konverzijo direktno z mikrofilma v digitalno sliko, ki jo lahko procesiramo v omrežju. Tako je mikrofilm edini racionalen medij za dolgoletno zaščito podatkov.

Prej ste omenili, da Agfa v okviru regije Jugovzhodna evropa pokriva trge od Ljubljane do Tirane. Ali to pomeni, da se tudi Slovenija uvršča v to regijo in to kljub temu, da je že članica Evropske unije?

- Naša skupina ni politična, temveč interesna organizacija, ki jo povezuje tehnologija in poslovni interes. Dejstvo, da je neka država članica Evropske unije, še ne pomeni avtomatično, da ne potrebuje sodelovanja v procesu prenosa tehnologije in formiranja optimalne organizacije z določeno kulturo sodelovanja. Mogoče bi bilo pri tem zanimivo dodati, da je prek 90% izdelkov iz naše ponudbe evropskega porekla in da imamo zagotovljen delujoči sistem prenosa tehnologije do ravni uporabnika. Predpostavko za uspeh vidim v timskem delu. Prepričan sem, da lahko kakovost dosežemo le s kulturo sodelovanja in medsebojnim spoštovanjem interesov.

(kj)

DAMIR MEDVEŠEK:

OD OTOŽNEGA ODRAŠČANJA DO USPEHA

Pred več kot letom dni sem se za Novi odmev pogovarjala z baletnim prvakom HNK Stanetom Lebenom. Pogovor je potekal na terasi lokala utrinske tržnice, kjer se vsak dopoldan okoli desete ure sestaja in popijejo zaslužen kavico upokojeni in dejavni umetniki zagrebskega nacionalnega gledališča. Ob nekem takem druženju je k mizi prisedel visok, vitek mož z umetniško bradico in brki in se mi predstavil kot **Damir Medvešek** ter se takoj pohvalil, da je slovenskega rodu. Zelo me je prizadela njegova življenska zgodba in s posebnim zanimanjem sem to poletje spremljala njegov življenski vzpon - po ocenah kritikov in kolegov je postal najmočnejše ime srednje generacije slikarjev na Hrvaškem.

"V prejšnjem stoletju, med obema vojnama, se je moj stari oče Drago, ki je bil bogat gostilničar v Masriboru, z ženo Marijo podal v Zagreb. Naselila sta se ob sljemenskem predoru. Ta predel se po starem očetu danes imenuje Medveščina. Stara starša sta vodila gostilno. Rodila se jima je hči edinka Dragica, moja mati. Jaz sem plod njene prepovedane ljubezni. Rodil sem se 22. januarja leta 1959. Stari oče se je odrekel nezakonске matere. Mene so takoj po rojstvu dali v dom za zapuščene otroke na Tuškancu, saj je bila mama psihično zlomljena in sama, zapuščena ni mogla skrbeti za novorojenčka. Stari starši so v Zagrebu vse prodali in svoje dele nadaljevali v Opatiji. Celo njihovo imetje je po njihovi smrti pripadlo državi. Mama ni nikoli ničesar zahtevala od njih. Osnovno šolo sem končal na Tuškancu. Vsa ta leta sem preživel v domu. Mama me je le redko obiskovala."

Kako ste odkrili talent za risanje?

- V domu na Tuškancu so za izdelavo stenčesov ter vabil in plakatov za razne prireditve vselej zadožili mene.

Kako je potekala vaša pot do akademskega slikarja?

- Po končani srednji šoli za strojništvo v Šolskem centru Ruđer Bošković sem na Višji tehnični šoli absolvirал študij dizajna obleke in tekstila. A me to delo ni niti malo zanimalo. Vpisal sem se na študij teologije in študiral dve leti. Medtem sem v HNK delal kot pomožni delavec ali - kot pravijo - "kulisen šiber". Ko se je začela ta naša nesrečna vojna sem se prijavil v Zbor narodne garde in bil na bojišču do konca vojne. Leta 1993 sem na bojišče dobil sporočilo, da sem sprejet na Akademijo likovnih umetnosti. Na predavanja sem hodil v uniformi, bil na bojišču, vzporedno sem delal v HNK in študiral. Akademijo sem končal leta 1997 v slikarskem razredu prof. Zlatka Kauzlarica Atača.

Tudi po tem pa se ostali v HNK?

- Že prej sem po interni kvalifikaciji s položaja pomožnega delavca napredoval v slikarja. Danes pa sem zaposlen kot mojster slikar v slikarnici HNK-a. V tej ustanovi sem podpisal več kot 200 slikarskih izvedb za sceno. Od avtorskih zamisli je bila posebej odmevna moja scenografija za dramsko predstavo Kralj Lear, ki je bila postavljena leta 2001 na Brionih.

V HNK ste imeli priložnost spoznati in sodelovati z eminentnimi hrvaškimi slikarji?

- V posebno čast mi je bilo sodelovati z mojim profesorjem **Zlatkom Kauzlaricem Atačem** in z umetniki kot so **Popović, Lovrenčić, Veža, Gliha, Berber, Jordan, Labaš**. Kako se je oblikoval vaš slikarski stil?

- Sprva ga je sestavljalo vse po malem. Učiti sem se

začel ob delih starih mojstrov, zlasti Brueghela in Boscha ter fantastičnega Dalija. Posebej sem bil fasciniran z beneško šolo in njenimi barvami.

Veliko medijsko priljubljenost ste dosegli to poletje, ko je bila na Brionih postavljena vaša samostojna razstava v okviru polo turnirja.

- Polo turnir, ki so ga na tem prekrasnem otočju ponovno pripravili po 80 letih, je pritegnil okoli 250 uglednih gostov, med njimi tudi vnuka Winstona Churchilla ter predstavnike 40 medijskih hiš iz celega sveta. Večina gostov, med njimi tudi predsednik Mesić, je bila navzočih na odprtju moje razstave v čolnari. Postavil sem okoli 40 del, razdeljenih v dva ciklusa. Prvega sem imenoval "Brioni Polo Classici", drugega, z opusom na temo Da Vincijeve Mone Lise, pa "Između erosa i snovitosti". Ponosen sem, ker sem imel čast svetovni eliti predstaviti Hrvaško in hrvaško umetnost, kar je tudi priznanje mojemu dolgoletnemu delu. Moje slike bodo krasile galerije v New Yorku in Milanu. Tudi zidove monaške princese Caroline. Ameriški in britanski novinarji o meni in mojem delu pripravljajo obširne članke.

Od kod vaša začaranost z Mono Liso?

- Mono Liso sem začel slikati pred petimi leti, impresioniran z Leonardom Da Vincijem. Bolj ko jo "likam" in ji delam "plastične operacije", bolj se mi zdi grozno grda. Morda je bila celo moški. Moje slike nosijo renesansni postulat. Vse je obrnjeno k človeku, vezni člen pa so Egipt, renesansa, secesija in današnji čas.

Kolikokrat ste doslej samostojno razstavljali in kaj načrtujete?

- Razstavljam od leta 1985, ko sem se prvič predstavilo v Galeriji studentskega centra. Večkrat sem razstavljaval v KSET-u, v klubu PTT, v OKC Jabuka, v Matici iseljenika Hrvatske, v Galerijah Ruža, Aurum, Dubrava, Ceko, v hotelu Neptun, v Galeriji Idealni grad, v Umetniškem paviljonu ter v Gradski vječnici. Zdaj se intenzivno pripravljam na oktobrsko razstavo v varaždinskem Mestnem muzeju. Prihodnje leto nameravam sodelovati na najprestižnejšem natečaju na področju likovne umetnosti "Onassis Art Foundation".

Boste ostali v HNK-u?

- Zelo sem privržen delu v HNK-u. Ta ustanova je moja ljubezen. Tam sem glavni slikar - mojster. Na akademiji sem tudi strokovni sodelovalec za sceno slikanje in veliki format.

To je torej zgodba otožnega odrasčanja s srečnim razpletom. Damiru želim še dosti uspeha in da bi ostal "fant iz sosedstva", kakršnega imamo vsi radi. Za konec: ko sem ga vprašala, komu je podobna tako lepa petletna hčerka Rita, je otožno odgovoril: Moji mami.

Polona Jurinč

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

30. junija - LJUBLJANA - Slovenci in Hrvati se ne strinjajo o številnih odprtih vprašanjih, hkrati pa imata naroda tudi napačno predstavo o tem, kaj o teh vprašanjih meni druga stran, je pokazala raziskava "Hrvat o Slovencih, Slovenci o Hrvatih" slovenske agencije Pristop in hrvaške agencije za odnose z javnostmi Premisa.

3. julija - ZAGREB - Nezadovoljni lastniki parcel na rti Kamešnjak pri Premanturi, ki se že več let pritožujejo zaradi po njihovem mnenju nezakonitih uničenja lastnine, počitniških prikolice in objektov, so se oddolili ustanoviti Društvo Kamešnjak, je poročal zagrebški Jutarnji list.

14. julija MOMJAN - Sestala se je stalna mešana komisija za izvajanje sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju med Slovenijo in Hrvaško (SOPS). Slovenska stran je hrvaško obvestila, da ocenjuje potezo hrvaških ribičev, ki so razširili ikoljščice pred Kanegro kot nepo- trebno. Hrvatski strani se poteza ri- bičev ni zdela sporna, saj so delovali v interesu lastnega gospodarskega obstoja.

3. avgusta - LJUBLJANA-ZAGREB - V Piranskem zalivu je znova prišlo do incidentov, pove- zanih z različnim pojmovanjem poka- me me med Slovenijo in Hrvaško. Po navedbah slovenske Generalne policijske uprave (GPU) sta v sloven- skih vodah ribarili hrvaški ladij, za- tem pa je na slovensko območje prišla tudi hrvaška policijska patrulja, ki je slovenske ribiške ladje opozar- jala, da so v hrvaških vodah. Hrvaška je zatem slovenskemu odpravniku poslov v Zagrebu izročila.

6. avgusta - LJUBLJANA-OTOČEC - Na srečanju na Otočcu sopredsednika SOPS nista formalizirala dogovora o nadaljnjem veljavnosti kodeksa obnašanja ri- bičev med izvajanjem ribolova do 31. decembra 2004. Hrvaška stran je, kljub predhodno doseženemu in pis- no potrjenemu osnutku dogovora na Otočcu predlagala dodatne nove načine izvajanja kodeksa, ki za slo- venstvo stran v predlagani obliki niso bile sprejemljive, je sporočilo MZZ, ki je dodalo, da bosta sopredsednika nadaljevala iskanje ustreznega dogo- vora.

- LJUBLJANA - MZZ je odpravniku poslov hrvaškega veleposlaništva v Ljubljani izročilo dve pro- testni noti. MZZ je v odgovoru na hr- vaško noto z dne 3. avgusta poudari- lo, da sta se v tej noti omenjena "in- cidentna" zgodila v slovenskem teri- torialnem morju, in protestiralo proti izvajanju jurisdikcije hrvaških poli- cijskih organov na območju RS. V drugi noti je slovensko MZZ izrazilo protest zaradi poskusa izvajanja ju- risdikcije s strani hrvaških policijskih organov v teritorialnem morju RS.

12. avgusta - LJUBLJANA - Slovenska stran je stopila v stik s hr- vaško vlado, saj želi problem ribiških incidentov v Piranskem zalivu rešiti čim bolj strpno in na način, ki bi omogočal slovenskim in hrvaškim ri- bičem, da lahko normalno opravljajo svojo dejavnost, je poudaril predse- dnik vlade Anton Rop.

- LJUBLJANA - Vlada je na dopisni seji sprejela uredbe o ratifi- caciji treh protokolov o čezmejnem so- delovanju slovenske in hrvaške poli- cije, ki so bili podpisani 18. junija v Rovinju. Prvi govori o lažjem preha- njanju meje med državama s policijs- kimi vozili, drugi o izmenjavi urad- nikov za zveze, ki bodo pristojni predvsem za hiter pretok informacij, tretji pa o skupnih policijskih patru- ljah.

20. avgusta - KOPER - Predsednik Narodne zveze SLS Joško Joras, ki živi v enem od spornih za- selkov na levem bregu Dragonje, se je po skoraj dveh letih premora zno- va zapletel v spor s hrvaškimi obme- jnimi organi. Ko je poskušal s tovar- njakom prepeljati gradbeni material prek mejnega prehoda Sečovlje-Plo- vanija na svoj dom, so ga hrvaški ka- riniki ustavili in zahtevali plačilo ca- rine. Kot je Joras povedal za STA, so mu bile s tem kršene človekove pra- vice, saj kot državljan Slovenije in EU ne more priti do svojega doma, ne da bi ga hrvaške oblasti ovirale.

24. avgusta - ZAGREB/LJU- BLJANA - Hrvaški predsednik Stipe Mesić je ponovil stališče, da je kopenska meja med državama na podlagi mnenja Badinterjeve komisi- je dokončno določena in pristavil, da je njegova ponedeljkova izjava, "ute- meljena zgolj na dejstvih, ki so lahko slovenskemu ministru všeč, ali pa tu- di ne". Zunanji minister Vajgl pa je za TV Slovenija dejal, da se tukaj hr- vaški predsednik moti in da meja med državama za zdaj še ni določena niti na kopnem niti na morju. SNS pa je ocenila, da Mesičeva izjava kaže, da se Hrvaška ni sposobna kultivira- no in v dialogu pogovarjati s sosedami.

- LJUBLJANA - Strokovnjak za mednarodno pop Miha Po- gačnik je kot gost za PVP TV pojas- nil, da se Badinterjeva komisija ni iz- rekla o natančnem poteku slovensko- hrvaške meje na kopnem. V svojem

posvetovalnem mnenju je povedala, da z dnem osamosvojitve nekdanjih republik SFRJ njihove bivše repu- bliške meje postanejo meje, zaščitene po mednarodnem pravu. Kje na- tačno potekajo, tega pa Badinterje- va komisija ni povedala, je zatrdil Pogačnik.

25. avgusta - ZAGREB - "Pa- rafirani sporazum Račan-Drnovšek je veliko več kot kamen spotike. Je ena najhujših stvari, ki so bile nareje- ne v času vlade premiera Ivce Račana. Parafiran je bil sporazum, ki je že prvi dan postal velik politični problem na zunanem in notranjem področju. Že to je dovolj, da je moč reči, da je to katastrofalen spora- zum," je v pogovoru za zadnjo izda- ju zagrebškega tednika Globus pou- daril hrvaški zunanji minister Mio- mir Žužul. Edini način dolgoročne- ga dogovora glede Piranskega zaliva je po njegovem mednarodna arbi- traža.

30. avgusta - LJUBLJANA - Zunanji minister Ivo Vajgl je izjavil, da na MZZ še preučujejo sklep, s ka- terim je hrvaška vlada v petek usta- novila usklajevalno telo, ki bo od 3. oktobra nadzorovalo in ščitilo hr- vaške notranje vode, teritorialno morje in zaščitno ekološko-ribolovno cono (ERC) na Jadranu. V pogovoru za TV Slovenija je še dodal, da bodo na ministrstvu "videli, če bomo ime- li potrebo, da nanj reagiramo."

31. avgusta - LJUBLJANA - Zunanji minister Ivo Vajgl je na iz- redni seji DZ glede interpelacije o de- lu in odgovornosti vlade odgovarjal tudi na očitke glede odnosov s Hr- vaško. Kot je dejal, je treba s sosed- njo državo graditi dobre odnose ter se pogovarjati mimo in strpno, ne bi pa smeli pasti v skušnjavo, da bi se pri vprašanju meje med državama na morju spustili v spiralo verbalnega zaostrovanja.

8. septembra - DUNAJ - Med Slovenijo in Hrvaško ni nikoli obstajala meja na morju. Ta meja bo obstajala šele takrat, ko se bomo o tem do- govorili, je na novinarski konferenci po srečanju z avstrijsko zunanjo mi- nistrico Benito Ferrero-Waldner na Dunaju poudaril slovenski zunanji minister Ivo Vajgl. Med dogovarja- njem pa bo Ljubljana z Zagrebom po njegovih besedah še naprej vzdrževa- la dobrososedske odnose. Glede vprašanja meje s Hrvaško, ki ga je Vajgl označil za eno od "podedova- nih vprašanj" iz nekdanje skupne države, se želi Slovenija po besedah ministra držati določenih načel, na katerih se je Slovenija pogajala, ko sta strani prišli do sporazuma Dr- novšek-Račan. "Ta sporazum je za nas osnova za vsa nadaljnja pogaja- nja o meji," je poudaril minister. "Drugo načelo, od katerega ne odsto- pamo, je, da je Slovenija pomorska država, ki ima dostop do odprtega morja," je dodal.

NI MIRU V SLOVENIJI

Čeprav je poletje ponavadi čas, ko na domačem prizorišču vlada bonaca, so priprave na letošnje parlamentarne volitve, ki bodo 3. oktobra, razgibale dogajanje. Desnosredinski opozicijski blok, v katerem sta Slovenska de- mokratska stranka Janeza Janše in Nova Slo- venija Andreja Bajuka, je vložil interpelacijo o delu vlade. O njej je državni zbor razpravljaj na predvečer uradnega začetka volilne kampa- nje. Opozicija očita vladajočim, da niso izpol- nili obljub, da so zadožili državo, da ne skrbijo za socialno ogrožene sloje prebivalstva, da v državi vlada klientelizem, da niso zgradili do- volj stanovanj, da niso znižali inflacije na ev- ropško raven ...

Kakor so pokazale javnomnenjske raziska- ve, liberalnim demokratom premiera Antona Ropa, ki je na krmlu največje stranke in pre- mierskem stolčku zamenjal Janeza Drnovška, najbrž ne bo uspelo uspeti ponoviti izkupička iz leta 2000, ko so dobili več kot tretjino glasov. A še vedno so po priljubljenosti na vrhu, čeprav so na oblasti že dvanajst let. Levo-liberalni blok, v katerem sta ob LDS tudi Združena lista in upokojenjska stranka, ima po raziskavah jav- nega mnenja pred volitvami rahlo prednost pred desnico. Kljub temu se v zadnjih tednih kampa- nje morda lahko zgodi presenečenje. Posebno zanimivo bo razplet primerjati z junijskimi vo- litvami v evropski parlament, na katerih je pre- senetljivo - ob nizki volilni udeležbi - slavila Bajukova Nova Slovenija in nosilec njene liste Lojze Peterle.

S približevanjem volitev se dogajajo tudi zanimivi premiki na političnem prizorišču. Ker se je zunanji minister Dimitrij Rupel kot član LDS preveč zblizal z opozicijskimi prvaki z Janšem na čelu, ga je premier Rop ostavil iz vlade. Namesto njega je položaj vodje diplo- macije zasedel dotedanji veleposlanik v Nemčiji Ivo Vajgl. Že v prvih tednih dela na diplomatskem vrhu se je moral soočiti s težavami v odnosih s Hrvaško - ribiškimi za- pleti na morju, vprašanjem meje in zadevo Joško Joras. To pa so tako ali tako stalnice vsa- kega poletja.

Veliko skrbi je bilo v slovenski javnosti tu- di zaradi katastrofalnega potresa, ki je po šest- tih letih spet prizadel Posočje, vprašanja izbris- anih in gradnje džamije v Ljubljano. Ustavno sodišče je po pričakovanih prepovedalo refe- rendum o gradnji islamskega verskega in kul- turnega objekta, češ da bi se z njim kršile us- tarne pravice verskih skupnosti. Tako bodo po besedah slovenskega muftija Osmana Dogića slovenski muslimani začeli zbirati sredstva za nakup parcele na obrobju mesta, na kateri bodo zgradili džamijo. To ne bo prvi muslimanski verski objekt na slovenskih tleh, saj je bila za muslimanske vojake iz BiH ena zgrajena že na soški fronti med prvo svetovno vojno, toda Ita- lijani so jo pozneje porušili.

Peter Žerjavič

DR. ALEKSANDER PRIMOŽIČ:

STROKOVNJAK ZA POMORSKO PRAVO IN POLIGLOT

Aleksander Primožič se je rodil 10. julija leta 1886 v Iglau (Češka), kjer je oče Anton služboval kot profesor. Mati Marija roj. Syhrava je bila Čehinja, hčerka tamkajšnjega lekarnarja. Čeprav iz mešanega zakona, je bil Aleksander navezan na očetovo domovino, zlasti na slovensko Primorje. V družini, skozi šolanje in menjavo služb se je naučil več jezikov: slovenskega, češkega, nemškega, hrvaškega, italijanskega, angleškega in francoskega.

Otroštvo in šolanje

Osnovno šolo je končal na Dunaju. Tam se je vpisal v klasično gimnazijo, šolanje pa je nadaljeval in maturiral v Znaimu. Pravo je študiral na Dunaju. Diplomiral je leta 1910, doktoriral pa leta 1911. V šolskih letih 1905/6 in 1906/7 je študiral na Visoki kmetijski šoli na Dunaju in si kot izredni študent pridobil še višjo strokovno kvalifikacijo. Poznal je tudi izseljensko problematiko Slovencev, saj je po 1. svetovni vojni tudi sam doživel izgon iz Italije v novo državo Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS).

Iz službe v službo

Aleksandrov delovni dosje, ki obsega obdobje med obema svetovnima vojnama, je poln sprememb, saj je služboval v kar petih državah. Zaželeno je bilo predvsem njegovo strokovno znanje v pomorskem pravu. Takoj po diplomi leta 1910 je bil imenovan za sodnega praktikanca na okrožnem sodišču na Dunaju, čez dobrega pol leta so ga premestili na enako dolžnost v Trst. Po končanem praktikanškem delu v Trstu je bil napoten na delo v luško kapetanijo in primorsko vlado. V Trstu je služboval do 31. decembra leta 1918. V času 1. svetovne vojne so ga kot nabornika poklicali v vojaško službo, ki jo je opravljal do konca vojne. Služboval je v topniškem polku v Pulju. Dobil je čin protizračnega topniškega nadporočnika in prejel tri avstroogrska vojna odlikovanja. Po koncu vojne mu je poveljstvo okupacijskih sil v Trstu poslalo dekret, da je odpuščen iz primorske vlade in izgnan iz Trsta. Že 14. januarja leta 1919 je bil sprejet v službo Kraljevine SHS; postal je poverjenik za trgovino, obrt in industrijo v Zagrebu. In tu se je nadaljevala njegova pot iz službe v službo, od ene do druge delovne dolžnosti. Bil je uslužbenec pomorske oblasti v Crikvenici, tajnik v Bakru, referent za pomorstvo na ministrstvu za promet v Beogradu, inšpektor ministrstva za socialno politiko v Beogradu, uslužbenec generalnega izseljeniškega komesarata v Zagrebu... Leta 1923 je zaprosil za razrešitev. Od državne službe se je poslovil 30. maja leta 1923. Tudi v zasebnih službah pa njegovim selitvam ni bilo konca. 1. junija leta 1923 se je zaposlil pri ladjarski družbi Kraljevskega holandskega Lloyda (Lloyd je zavarovalna in ladjarska družba, ki skrbi za posebna ladijska zavarovanja in register ladij). Ko je družba leta 1925 doživela spremembe, je bil odpuščen. Takoj se je zaposlil v podjetju "Frank i drug", kjer je za komercialne in pravne zadeve skrbel do leta 1930, ko je bil zaradi poslovne krize vnovič

odpuščen. Delo je nato našel v dveh angleških parniških družbah - najprej v Cunard Lineu, nato še v Cunard White Staru, vendar sta imeli obe poslovne težave in spet je izgubil službo. Tako se mu je godilo do začetka leta 1942, ko se je vnovič zaposlil v državni službi. Postal je vodja oddelka za pomorski in rečni ladijski promet pri NDH-jevem ministrstvu za obrt, veleobrt in trgovino. To delo je opravljal do konca 2. svetovne vojne, do 8. maja leta 1945. V socialistični Jugoslaviji se mu ni godilo dobro. Zaradi dela v NDH-jevem ministrstvu je ostal brez državljskih pravic, obsojen je bil tudi na 13 mesecev zapor, ki naj bi jih odslužil v Stari Gradški. Na pomoč mu je priskočil dr. Vladimir Brajković, ki je kot profesor na zagrebški univerzi prav tako sodeloval z NDH-jevim ministrstvom. V pisni izjavi, ki sta

jo potrdili dve priči, je zagotovil, da mu je Primožič pomagal, ko je bil aretiran. Takole je zapisal: "Primožič se je zavzel zame, ko sem bil v zaporu. Takoj po mojem prijetju je uničil dokumentacijo z moje pisalne mize, ki bi mi lahko škodila. (...) Primožič je večkrat izjavil, da komaj čaka konec ustaškega režima in osvoboditev. Izkazal se je kot velik simpatizer narodnoosvobodilnega odpora." Ta izjava mu je pomagala, da ni do konca odslužil kazni. Za Aleksandra Primožiča se je zavzel tudi Miroslav Krleža. Kot leksikograf je spoštoval njegovo strokovnost na področju pomorskega prava. Leta 1951 ga je tudi sprejel za honorarnega sodelavca v Leksikografskem zavodu FLRJ.

Strokovno, znanstveno in organizacijsko delo

Pri opravljanju številnih del si je Aleksander Primožič pridobil izjemne strokovne in znanstvene izkušnje. Skupaj z dr. Šimetom Vranjancijem - Dobrinovićem sta izdelala načrt organizacije pomorske uprave. Čeprav je bil zelo zaposlen, je Primožič tudi veliko pisal. V časopisih in strokovnih revijah je objavil okoli 80 strokovnih in znanstvenih del s področja pomorskega in mednarodnega prava, rečnega ladjarstva ter izseljeništa. V času NDH je bil tudi urednik v Hrvaški enciklopediji, pozneje pa sodelavec pri nastajanju Primorskega leksikona ter honorarni sodelavec Leksikografskega zavoda FLRJ.

Družinsko življenje

Njegovo prvo družinsko razmerje se je žalostno končalo. Leta 1917 mu je v Trstu pri porodu umrla prva žena, skupaj z otrokom. Drugič se je poročil decembra leta 1919 v Zagrebu. Žena Stjepana roj. Brauzil mu je leta 1924 rodila sina Damirja. Damir se je poročil že kot študent in od leta 1947 so vsi skupaj živeli v istem stanovanju. Aleksander Primožič je imel svojo snaho Zorico zelo rad. Skoraj kot hčerko. Ona pa njega kot očeta. Veliko ji je pripovedoval o sebi in svojem življenju. Zorica Primožič prav zato veliko ve o družini Primožič in v svojem stanovanju skrbno hrani zasebni družinski arhiv. S svojo ljubeznivostjo omogoča, da lahko pišemo o družini slovenskega rodu, ki je veliko prispevala k hrvaškemu družbenemu življenju. Družina Damirja Primožiča se je pozneje zaradi njegove zaposlitve preselila iz Zagreba, Aleksander s soprogo pa je še naprej živel v Zagrebu. Ukvarjal se je s svojo stroko, brskal po leksikoni in strokovni literaturi. Tako mu je kot konjiček ostala njegova stroka. Rad je zbiral stare stvari, od pohištva do raznih posodic in skodelic, zlasti pa orožje - kubure.

Umrli je 22. marca leta 1956 in je pokopan v družinski grobnici na zagrebškem Mirogoju.

Silvin Jerman

KULTURNA DOGAJANJA

KRESLIN V ČAKOVCU

- 23. marca sta na koncertu v Centru za kulturo v Čakovcu skupaj nastopila **Vlado Kreslin** in **Chris Eckman**. Ta glasbeni par je

predstavil zadnji Kreslinov album *Generacija*, na katerem z vokalom gostuje tudi **Chris Eckman**. Predstavljen je bil tudi Eckmanov album *The Black Field*.

KLAVIRSKI TRIO

ATAIR V HGM

- 20. aprila je v Gliptoteki HAZU gostoval klavirski trio Atair v sestavi **Anja German**, klavir, **Matic Anžej**, violina in **Gregor Fele**, violončelo.

Trio Atair so trije mladi glasbeniki, ki delujejo pod mentorskim vodstvom prof. **Tomaža Lorenza**. Sestali so se septembra leta 2002 z željo, da skupaj muzicirajo. Izvedli so niz uspešnih koncertov, med njimi tudi koncert na I. festivalu mladih slovenskih komornih skupin *Allegretto* in koncert v okviru Poletja v stari Ljubljani. Na zagrebškem koncertu so bila na sporedu dela Beethovna, Schuberta, Nine Šenk in Martinua.

SPOMLADANSKA

REVIJA JAZZA

- Tradicionalna revija jazza se je v Dvorani Lisinski v Zagrebu odvijala od 26. do 29. aprila. Čast otvoritve je pripadla Big Bandu RTV Slovenija, z nastopom pod naslovom *Tribute to Jože Privšek*. Orkestru je dirigiral **Mirko Lazar**. Nastopilo je 18 solistov tega vedno rado poslušane orkestra in drugega gosta v Zagrebu.

MEDNARODNI

FESTIVAL MALIH

SCEN

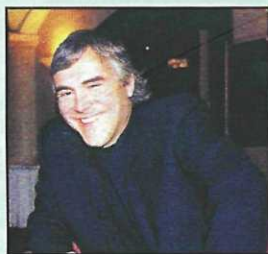
- 9. maja se je na Reki končal 11. mednarodni festival malih

scen. Ta dan so bile podeljene tudi nagrade.

Dve nagradi sta bili dodeljeni **Miladi Kalezic** za najboljšo žensko vlogo in **Pii Zemljic** za najboljšo epizodno vlogo v predstavi *Debeli moški* in krilcih mariborskega SNG-a. Najvišjo oceno in prvo nagrado je dobila predstava *Marat* in Markiz de Sade Teatra na Taganke iz Moskve, tretja pa je pripadla že prej omenjeni mariborski predstavi. Slovenska igralka **Pia Zemljic** je za vlogo *Pan* in *Papo Martin* v tej predstavi prejela tudi nagrado "Mediterran", ki jo podeljuje žirija reškega Novega lista.

PREDIN V TVORNICI

- 15. maja je v zagrebški Tvornici nastopil **Zoran Predin**.

Koncert pod imenom *Na krilih prvega poljuba* je verna Predinova publika dočakala z ovacijami. To je bil, kot je rekel sam Predin, ljubezenski koncert, posvečen vsem, ki so zaljubljeni. Ker biti zaljubljen njemu pomeni biti živ. Nekdanji poštar, hišnik, nočni čuvaj, učitelj, agent zavarovalnega društva... **Zoran Predin** je bil v mladosti silovit rocker, revolucionar, ki se je z ostalimi pripadniki novovalne generacije iz bivše Jugoslavije z glasbo zoperstavljal nekdanjemu režimu. To vlogo je odigral kot frontmen kulnega lačnega Franza. Danes, v njegovih 40 letih, ga inspirirajo malo drugačne stvari in teme - pa sedaj piše pesem o copatarjih.

JORDAN V GALERJI

CANVAS

- Tonsko slikarstvo brezčasnih prostorov **Vasilija Josipa Jordana** je bilo predstavljeno 21. maja na novi samostojni razstavi v Galeriji Canvas. Značilnost scenografije so tokrat balustrade in stopnice, kipi postavljeni v parkih in gondole nad laguno.

ZAGREBČANOM ZA DARILLO

- 30. in 31. maja je Zagrebška filharmonija v dvorani Lisinski s koncertom Zagrebčanom za darilo končala sedemdnevno proslavo Dneva mesta Zagreba.

Pod taktirko maestra **Vjekoslava Šuteja** je bila izvede-

na IX. simfonija Ludwiga van Beethovna. Solisti so bili sopranistka **R. Gorčeva**, altistka **Renata Pokupić**, basist **Ivica Šarić** ter naš proslavljeni tenorist **Janez Lotrič**. Sodelovali so Akademski zbor Ivan Goran Kovačić in Mešani zbor HRT-a. Na zadnjem koncertu je bila navzoča politična in kulturna elita, prišlo je celo Poglavarstvo mesta Zagreb in tudi hrvaški predsednik **Stjepan Mesić**.

19. SVETOVNI

KONGRES UNIMA IN MEDNARODNI

LUTKARSKI FESTIVAL

- Za oba dogodka, ki sta potekala od 6. do 12. junija na Reki in v Opatiji, je vladalo veliko zanimanje. Predstave je obiskalo več kot 20.000 ljudi. Nekajkrat so celo pošle vstopnice. Slovenski lutkarji so se predstavili trikrat. Forum /Cankarjev dom/ iz Ljubljane se je predstavil s *Palčico*, Lutkarsko gledališče iz Maribora s *Krokodilom Porom*, Lutkarsko gledališče iz Ljubljane pa s *Perzejem*.

16. SVETOVNI

FESTIVAL

ANIMIRANEGA FILMA

- Festival je potekal v Zagrebu od 14. do 19. junija. V Mali dvorani Vatroslav Lisinski je bila 15. junija prikazana retrospektiva slovenske animacije, ki je obsegala 20 filmov iz obdobja od leta 1995 do leta 2003. Projekcije so trajale 76,03 minut.

REŠKE POLETNE NOČI

- V okviru prireditve je bila prikazana tudi gledališka predstava *Zdrav sem*, dobro mi je v izvedbi štirih gledališč - Slovenskega narodnega gledališča iz Nove Gorice, Italijanske drame HNK Ivan pl. Zajc z Reke, Stadteatra iz Celovca in Nemzeti Szinhoz iz Budimpešte. Avtor predstave in režiser je **Marjan Berk**. Predstava sloni na dopisnicah in intimnih dnevnih vojakov iz I. svetovne vojne. Pred vsako ofenzivo so vojaki pošiljali svojim domačim dopisnice, na katerih je pisalo: zdrav sem in dobro mi je. Predstava je odigrana v štirih jezikih: slovenskem, talijanskem, nemškem in madžarskem.

18. EUROKAZ

- Mednarodni gledališki festival je bil v Zagrebu od 22. do 30. junija. 24. junija je s tremi predstavami nastopila *Via Negativa* iz Slovenije. Dve predstavi sta temeljili na prikazu sedmih smrtnih grehov. Prvo, z naslovom *Jeza*, so izvedli v prostorih Muzeja za umetnost in obrt, drugo, z naslovom *Še*, pa v ZKM-u. Igrali so **Mateja Pučko**, **Grega Zorc**, **Marko Mandić**, **Joha Lah**, **Barbara Kukovec**, **Petra Govc**, **Dasa Daberšek**, sposodili pa so si voditelja HTV **Damirja Meštrovića**. Režiser je **Bojan Jablanovec**, dramaturginja pa **Nana Milčinski**. V HNK je s svojim partnerjem **Gabrom Kristijanom** igrala **Olga Grad** v predstavi *Juanna Regina* in se spominjala svojih 57 gledaliških predstav.

Kulturna dogajanja sta spremljala
Polona Jurinč in Silvija Jerman

Samoborski muzej je maja pripravil razstavo dokumentarne zbirke ob 130. obletnici delovanja Hrvaškega pevskega društva Jeka. Dokumenti so predstavili ustanovitev društva, člane zbora, pevovodje, koncerte in delo tamburaške sekcije. Na vidnem mestu sta kot skladatelja, ki sta Jelki posvečala skladbe, navedena "naša" **Franjo Vilhar** in **Vinko Vodopivec**.

MOJE SJEĆANJE NA JOSIPA GOSTIĆA

Svečani koncert opernih arija u HNK održan u okviru priredbi u Homcu - Ljubljani - Zagrebu pod motom 5. Gostićevi dani, podsjetio me na jedno razdoblje moje mladosti ispunjeno najljepšim emocijama, a koje su vezane uz lik našeg zemljaka, velikog pjevača **Josipa Gostića**.

Kao učenica u vrijeme drugog svjetskog rata uživala sam u ljepoti jedinstvenog glasa i pjevačkog umijeća, te nje govju glumačkoj interpretaciji koji je oplemenjivao srca svih koji smo ga slušali.

Mi smo mladi bili tada veliki entuzijasti, jer je slušajući operu trebalo više od dva sata stajati na đačkoj galeriji, gdje je sa svake strane balkona bio stajaci prostor za dake (s desne za učenice i s lijeve za učenike). No da bi se uhvatilo dobro mjesto stajanja u prvom redu galerije gdje je bio dobar pogled na pozornicu, trebalo je doći i znatno ranije prije početka predstave.

Svi na galerijama smo bili manje-više uvijek isti posjetitelji tako rekoć svakodnevno prisutni (opere su se održavale po dva puta tjedno), te smo poneke opere gledali po desetak i više puta.

Cijene za galeriju bile su minimalne, a najčešće su nas bilijeteri, poznavajući nas kao stalne posjetioce puštali i bez ulaznica.

Gostić je bio naš idol. Objedinjavao je sve što pjevača čini velikim umjetnikom: glas, muzikalnost, gluma i cijela pojava, a nadasve prirodna simpatičnost. Bio je veliki ljubimac publike i posebno priljubljen mladima koji smo mladenačkim žarom izražavali svoje oduševljenje burnim pljeskom i bacanjem cvijeća na pozornicu (usput ubranim s vrtnih ograda dolazeći na predstavu), koja je često bila prekrivena cvijećem. Gostić je tada obično pobrao jedan cvijetak i pogledao na galeriju. Općenito je izašavši pred zastor zahvalivši publici na aplauzu, redovno pogledom i osmjehom posebno zahvalio i nama na galerijama.

Sjećam se Gostićevog prvog nastupa poslije rata. Naime, kao i svi javni radnici koji su bilo kako djelovali za vrijeme rata (pa i samo pjevanjem), bili su nakon prestanka ovog kažnjeni, pa je tako i Gostiću bilo određeno vrijeme zabranjeno pjevati. Njegov prvi nastup poslije toga u operi Tosca bio je fascinant, popraćen silnim ovacijama na otvorenoj sceni koje

nisu prestajale, a pozornica je bila sva u cvijeću.

Kao svestran pjevač Gostić je sa jednakim uspjehom nastupao u tenorskim ulogama opera lirskog, te impresivan i sugestivan u ulogama dramskog-verističkog sadržaja. Nenadmašiv je bio u ulozi Cavaradossija (opere Tosca od Puccinija) u raskošnoj raspjevanosti pred oltarskom slikom u prvom činu, te u sceni pred svoje smaknuće u zadnjem činu.

Pjevajući ulogu Rodolfa iz opere "La bohème" (Puccini) iz romantičnog boemskog života plijenio je naša srca glasovnom razigranošću i svojom arijom efektivnog belkanta iz prvog čina.

Čuvenu ariju iz Rigoletta (Verdi) "Žena je varljiva" pjevao je u impresivnom stilu, odigravši veličanstveni lik vojvode.

Ulogom Miće u Gotovčevoj operi "Ero s onoga svijeta" oduševljavao nas je kako glasovno, tako i glumačkom razigranošću i nestašnošću odigranog lika bečarca.

Da ne nabrajam dalje, jer njegov je repertoar bio ogroman. Svaki je lik bio vrhunski izveden i svakom je dao odgovarajući

pečat, tako da je svaka uloga bila doživljaj za sebe.

Treba međutim napomenuti da su u vrijeme drugog svjetskog rata i neposredno iza, i svi ostali protagonisti u Zagrebačkoj operi, bili prvoklasni pjevači (nisu bile uobičajena gostovanja u drugim opernim kućama), pa je svaka opera bila vrhunski glazbeni doživljaj, što je doprinislo većem umjetničkom dostignuću svakog pojedinca.

Gostić je povremeno održavao i koncerte, a na repertoaru su bile pjesme i neizostavno operne arije, a ako dodatak još je dugo poslije programske dijela pjevao svojoj oduševljenoj publici.

Program jednog od njegovih koncerata održanog 1946. godine:

PRIREDBA KONCERTNOG UREDA

XXX - 1545/6

HRVATSKI GLAZBENI ZAVOD

PONEDJELJAK, 4. III. 1946. U 20 SAT

VEĆE PJESAMA I ARIJA JOSIP GOSTIĆ

(TENOR)

UZ KLAVIR: STANKO ŠIMUNIĆ

PROGRAM

ŠKERJANC:	Vizija
RAVNIK:	Vasovalec
PAVČIĆ:	Padale so cvetne sanje
LAJOVIĆ:	Mesec u izbi
"	Ah, tačo mi je prošla mladost
"	Bujni vetri u polju
BARANOVIĆ:	Noćurno
GREČANINOV:	Ujtenik
ČAJKOVSKI:	Arija Lenskoga iz opere „Eugenij Onjegin“
GOTOVAC:	Arija Nensda iz opere „Kamenik“ (prazneda)
BIZET:	Arija Don Josea iz opere „Carmen“
GIORDANO:	Arija Chéniera iz opere „André Chénier“

Poslije rata, Gostić, koji je bio rođen u Staroj Loki (predgrađe Škofje Loke) češće je navraćao svojoj rodbini, pa bi na molbu mještana redovno pjevao u farnoj crkvi svi. Jakoba u Škofjofj Loki, i tako sam tamo za jednog mog boravka prisustvovala tom neočekivanom i neobičnom koncertu. Oduševljenje mještana bilo je neopisivo, posebno ponosni na to da je veliki pjevač bio tu i rođen.

Kada se god sjetim Gostića i razmišljam o njegovim nastupima (kao i prigodom spomenutog koncerta u HNK njemu u spomen), ispunjava me veliko zadovoljstvo da sam imala sreću godinama u kazalištu slušati jednog od najboljih pjevača hrvatske opere, čiji je glas bio božanski dar njegovim slušaocima.

Taj je glas ostavio neizbrisiv trag u mom sjećanju, pa slušajući danas i najveće tenore pomislim "to je Gostić pjevao ljepše".

Dana Neuhold

4 - SAXESS

V organizaciji HGM je bil 30. marca v Gliptoteki HAZU koncert kvarteta saksofonov, ki deluje od leta 2000. Člani kvarteta 4 - SAXESS so diplomanti ljubljanske, zagre-

bške in dunajske glasbene akademije. Študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani sta končala **Luka Loštrek**, alt saksofon in **Miha Regina**, tenor saksofon. 4 - SAXESS so na koncertu izvedli skladbe za kvartete saksofonov Milka Lazarja, Antonina Dvoržaka in Ide Gotovskega. S.J.

ZLATOMISNIK DR. MIRKO CUDERMAN

U nedjelju, 18. srpnja 2004.g. u Crkvi sv. Petra u Ljubljani svečano misno slavlje (po predkonceilskom obredu) održao je zlatomisnik dr. **Mirko Cuderman**, kojega je 18. srpnja 1954.g. zareadio u Ljubljani nadbiskup **Vovk**. Nakon mnogih funkcija (13 godina je bio glavni urednik Družine) dr. Cuderman je cijelim svojim bićem posvećen duhovnoj glazbi. Danas on vodi tri vrhunska vokalna ansambla: Consortium musicum, Slovenski komorni zbor - profesionalni ansambl najvišeg ranga i Slovenski oktet. Na misi su nastupila sva tri ansambla za čelovima Slovenske filharmonije i solistima u izvedbi raznih duhovnih skladbi i cjelovitij izvedbi Mise u C-duru, op. 86, L. van Beethovenova. U prepunoj crkvi, uz slavljenika, misi su prisustvovali kanonici Prvostolnog kaptola i brojni svećenici. Izvedbom Beethovenove Mise dirigirao je **Vladimir Kranjčević**. Upravo je dr. Cuderman zaslužan da je omogućio sa svojim ansamblima snimanja hrvatske glazbe: J. Skjavić: Moteti, V. Jelić: Vesperae, B. Širola: Misa poetica i druge skladbe.

Vladimir Kranjčević

SLOVENSKI
GLUMCI NA
DANIMA SATIRE

O d 2. do 20. lipnja trajali su ovoj godišnji 28. Dani satire posvećeni klasičnu Eugenu Ionescu u povodu obilježavanja desetljeća njegove smrti, što je ujedno bio poticaj brojnim europskim kazalištima da postavie neko njegovo djelo na repertoar. Tako su Dani satire, po izboru dramaturginje **Zeljke Udovičić**, otvoreni Ionescovom predstavom Instrukcija (Učna ura) u izvedbi Slovenskog mladinskog gledališta iz Ljubljane (glume **Ivan Godnič**, **Janja Majzelj** i **Maruša Geymayer-Oblak**) u režiji **Vite Taufera** (ujedno scenograf, kostimograf i odabir glazbe). Mada se radi o

poduci koja tragično završava po učenicu a prepuna je jezičnih neobičnosti, Taufer je predstavu postavio vrlo rališčno, naglašavajući kako je i najčudniji međuljudski odnos i najnevjerojatnija situacija nešto čemu se prije ili kasnije prestanemo čuditi. Karikirajući lik profesora i njemu nasuprot stavivši ljupku učenicu, Taufer se poigrao vizualnim komponentama predstave na više razina - primjerice, soba u kojoj se zbiva instrukcija podsjeća na barokne sobice (čak postoje i freske!) srednjovjekovnih alkeičara - kao da se naslućuje faustovski duh. Prvi sam put, gledajući Tauferovu redateljsku ideju, shvatila kako se u ovoj Ionescovoj priči radi o smiješnom a ne isključivo apсурnom zbivanju.

Druga slovenska predstava na Danima satire došla je također iz Ljubljane: KDŠB. Moje gledalište izvelo je komediju **Fadila Hadžića** Državni lopov u režiji **Gojmira Lešnjaka Gojca**.

Olga Vujović

GOSTOVANJA SLOVENSKIH
UMETNIKOV V ISTRI

M arca so se v Pulju odvijali že tradicionalni 4. dnevi slovenske kulture. V Istrskem narodnem gledališču, ki je že od samega začetka organizator prireditve, so si obiskovalci lahko ogledali gledališko predstavu Sneguljčica in sedem palčkov v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča, plesno predstavu Cesta Plesnega teatra iz Ljubljane, kratki film (A)torzacija in celovečerni film Kajmak in marmelada. Julija se je v okviru Puljskega filmskega festivala v popoldanskih urah v veliki dvorani italijanskega doma kulture odvijala revija slovenskega filma. 11. avgusta je slovenski kantavtor **Andrej Šifrer** pripravil brezplačen koncert za člane Slovenskega društva iz Pulja in njihove simpatizerje. Koncert je spremljalo okoli 40 ljubiteljev Šifreterjeve glasbe. Na pobudo Slovenskega kulturnega društva Istra je v Pulju 14. avgusta gostovala komedija Piknik s tvojo ženo v izvedbi dramske sekcije reškega SPD Bazovica z igralcema **Loredano Jurković** in **Alojzom Usenikom**.

Klavdija Velimirović

MIGRENA
(ENOSTRANSKI
GLAVOBOL)

M igrana je preobčutljivostna bolečina po eni strani glave. Napadi bolečine lahko trajajo ure in ure, celo nekaj dni skupaj z motnjami v vidu, bleščavostjo, vrtoglavico, bljuvanjem in splošnim slabim počutjem. Bolnika napade zjutraj, ko se zbudi, pojavljajo pa se v presledkih 3 do 4 tednov.

Ker se za migreno lahko skrivajo hujše bolezni, kakor so možganska bula, ogniojek v možganih, otrdelost možganskih žil in zastupitev s sečem, se moramo posvetovati z zdravnikom, da bi ob pravem času odkrili hujše vzroke enostranskih bolečin v glavi.

In spet nam dieta že sama lahko omili bolezen. Žal jo mnogim bolnikom priporočamo zaman. Človeku so diete nadležne, ker ga kar naprej spominjajo na bolezen; raje jemlje krajši čas še tako zopna zdravlila v veri, da mu bodo pomagala. Pri migreni priporočajo neslano hrano, velike količine sadja, zelenjave in mleka. Bolnik naj se izogiblje dražil, konzerv, prekajenega in nasoljenega mesa, kave, čaja, alkohola in nikotina (!). Paziti je še treba na redno odvajanje.

Proti migreni priporočajo koristno medeno deteljo (melilotus officinalis) - kot čaj: na 2 kozarca mrzle vode 2 žlički zeli (4,2 g) kot odmerek za ves dan. Preveliki odmerki povzročajo vrtoglavico, bolečine v glavi, bljuvanje, zaspanost in celo krvavitve. Zato bodimo previdni in se držimo predpisov, da ne bo čaj premočen. Tudi šmigovec (primula veris) nam rabi kot čaj: 10 g (približno 10 čajnih žličk) posušenih cvetov poparimo s 1/4 l vrele vode, odstavimo 10 minut in popijemo čez dan, nadalje meliso (melissa officinalis) - 8 žličk (8 do 10 g) melisovih listov oparimo z 2 kozarcema vroče vode, odstavimo nekaj časa v pokriti posodi in popijemo čez dan. Tudi majaron (majorana hortensis) pospešuje prebavo in omili krče, kot čaj: 2 žlički zeli (3,2 g) poparimo z 2 kozarcema vroče vode in popijemo čez dan. Olje poprove mete (mentha piperita) uporabljamo zunanje in vtiramo v boleča senca. Tudi sivka (lavandula officinalis), ki slovi kot milo zdravilo pri živčni slabosti, uporabljamo pri migreni - kot čaj: 3 žličke zeli (4,5 g) pristavimo z vročo vodo, pustimo 10 minut in popijemo čez dan. Sivka koristi tudi pri nespečnosti, vrtoglavici, omotici in umiri bolečine in krče.

(Iz knjige Naš zdravnik, dr.Franjo Smerdu, str. 97)

“NA TRAGU BOGATSTVA”

V roke sem dobil knjižico z omenjenim naslovom, ki mi jo je podaril član Slovenskega doma v Zagrebu Stjepan Komes. To seveda ni prva njegova knjiga, ki sem jo prebral, saj sem pred njo imel v rokah kratek roman in pripovedke z naslovom Zakopano blago. “Na tragu bogatstva” pa je kot nadaljevanje prejšnje. Obe sta napisani tako, da jih bralec ne more zapreti dokler jih ne prebere do konca. To seveda ni nič čudnega, če vemo, da je Stjepan Komes doslej izdal že 10 knjig. Kaj reči o tako plodnem avtorju?

Stjepan Komes prihaja iz Medžimurja (Totovec). V Varaždinu je končal klasično gimnazijo, v Zagrebu pa višjo tehnično šolo. Po poklicu je elektrostrojarski inženir. V tovarni Rade Končar je delal 37 let, poleg tega pa se je ukvarjal s pisanjem in s slikarstvom. Svoja slikarska dela je predstavil na 15 samostojnih razstavah. Piše prozo in poezijo. V knjižicah “Tiha sjećanja” in “Malo sunca - malo nade” so pomešane pripovedke in pesmi. Ena med njimi je Valentinovo, ki je zdaj prevedena tudi v slovenščino.

Marijan Horn

STJEPAN KOMES:

VALENTINOVO

*Kažu da se nočas
RUDOLF VALENTINO
u svom grobu prevrtao
kao nikada do sada,
kad je čuo kako
na prostorima ovim,
silna ljubav vlada.
Nije jadnik znao
ili nije vjerovao!
A mi dobro znamo
da se danas
ljubavi brinu
takorekuć SVI!
Da tu ljubav spominju,
u nju se vjerno zaklinju
i bezbrojni pjevači,
još brojniji svirači,
guslari in pjesnici.*

.....
*Zašto nam je svima
do LJUBAVI
tako mnogo stalo?
A LJUBAVI TAKO MALO!?*

VALENTINOVO

(Prevod Marijan Horn)

*Pravijo, da prav nocoj
Rudolf Valentino
v grobu se obračal je,
kot nikoli še,
ko slišal je, da v krajih teh
zdaj ljubezen silna vlada.
Revež tega vedel ni
ali ni verjel.
Kaj, kako, to vemo mi,
za ljubezen danes že
brigajo se VSI!
Nanjo vsi prisegajo,
o njej govorijo,
pevci jo opevajo,
pesniki in mnogi
goslarji, svirači.*

.....
*Le zakaj LJUBEZEN ta
nam vsem polni glavo?
Ko LJUBEZNI prave je
DANES BORE MALO!?*

KLARA ŽEL:

V NARAVO ZALJUBLJENA

*Narava preljubljena,
v tebe sem zaljubljena.
Saj lepšega na svetu ni,
kot narava si mi ti.*

*Narava ti me razvedriš
in znova, znova oživiš.
S cvetjem me razveseliš,
počitek za oči deliš.*

*Ko dežek počasi kaplja
in zlato zemljico zrahlja,
ko od sonca vsa zgori,
spet vse v zeleno zbudi.*

*Če naravo spoštuješ
in njo skrbno obdeluješ,
nas bo z vsem obdarila
in vse nam krasila.*

*O moja narava, narava
ostani mi čila in zdrava
in hvala ti, hvala,
za vse, kar si mi dala!*

IZLET V ROGAŠKO SLATINO IN ROGATEC

Rogaška Slatina leži v dolini reke Sotle, obkrožena z vrhovi Haloz in Kozjanskega z najvišjim vrhom Bočem in Donačko goro. Rogaška Slatina se uvršča med znana evropska zdravilišča. Ob treh vrelih mineralne vode (Donat, Tempel in Styria) je nastal zdravilišče. Zelo pomembna je bila ozdravitev bana Petra Zrinskega leta 1665. V 20. stoletju so zgradili znameniti Zdraviliški dom, ki je postal kulturno središče z raznimi koncerti znanih glasbenikov. Baročno urejen park daje posebno atmosfero celotnemu kompleksu. Ogledali smo si tovarno stekla in kristala, kajti brušeno steklo iz Rogaške Slatine slovi po vsem svetu. Začetki steklarstva segajo v 18. stoletje, ko je bilo na Pohorju in Zasavju zgrajenih veliko glažut, predvsem ob vznožjih z gozdom gosto poraslih pobočij. Les je

SREDNJEVEŠKI GRAD RAJHENBURG

V srednjem veku se kraj prvič omenja leta 838, ko naj bi k mejnemu grofu Salachonu pribežal slovansko-panonski knez Pribina. Verjetno je že takrat stala na grajskem griču utrjena postojanka ali celo grajska stavba. Sicer pa se grad v pisnih virih prvič omenja 29. septembra 895, ko je kralj Arnulf podelil velikašu Valtunu posesti v Brestanici in v Krškem. Tako je grad Rajhenburg prvi pisno omenjeni srednjeveški grad v Sloveniji.

V začetku 10. stoletja je bil v bojih z Madžari porušen. V letih 1131 - 1147 ga je dal Salzburški škof Konrad na novo pozidati. Salzburški škofje so imeli v kraju od leta 1222 krajše obdobje svojo kovnico denarja, grad pa so dajali v najem. Skozi stoletja so se zvrstili različni lastniki in vsak je dal gradu svoj pečat. Rodbina Rajhenburških je bila na gradu od leta 1141 - 1570, ko je izumrla. O rodbini se je ohranila zanimiva legenda. Dokončno podoba je grad dobil za časa lastnikov Gallensteinov v začetku 17. stoletja.

Zaasluge v boju proti Ogrom se je cesar Maksimilijan I. leta 1497 Rajhenburgu bogato oddolžil. Poleg lokalnega nižjega sodstva mu je podelil tudi pravico do visokega ali deželnega

služil kot edino gorivo, iz njega so pridobivali pepeliko, pomembno surovino za izdelavo stekla. V Rogaški Slatini so zgradili steklarno, peči so prvič zakurili 10. januarja leta 1927 in od takrat teče redna proizvodnja. Leta 1936 je steklarna proizvajala okoli 5.000 po obliki in velikosti različnih izdelkov in jih izvažala v Italijo, Švico, Francijo, Avstrijo, Grčijo in Ameriko. Leta 1950 je bila dokončana velika talilniška hala, v kateri smo si z zanimanjem ogledovali razno barvano steklo, ki so ga mojstri oblikovali s pihanjem. Izredno težko delo ob vročih pečeh in ognju so leta 1974 deloma avtomatizirali. Tovarna slovi po izdelkih iz gladkega in brušenega svinčenega stekla visoke kakovosti in likovne vrednosti. Leta 1998 je začela nastajati lastna blagovna znamka "Rogaška Crystal", ki je sinonim za vrhunske izdelke, ki smo si jih tudi mi nakupili za spomin.

Obiskali smo tudi Rogatec, naselje, ki leži ob sotočju Sotle in Draganje. Zaradi svoje zemljepisne lege je bilo pomembno križišče trgovskih in vojaških poti in ga štejejo med najstarejše trge na Slovenskem.

Pod oblastjo celjskih grofov je bil zgrajen grad, ki je danes razvalina. Grad Strmol je renesančno-baročna stavba, ki je bila leta 2003, po osmih letih restavrirana in čaka obiskovalce.

Znamenita je cerkev Sv. Jerneja, s freskami slikarja Rangerja, ki so sorodne tistim v Olimju.

Muzej na prostem Rogatec je največji tovrstni muzej na Slovenskem. Predstavljeno je življenje in delo kmetov in obrtnikov v 19. in 20. stoletju. Iz vasi Tlake so prenesli rojstno hišo pesnika Jožeta Šmita, ki je primer subpanonske domačije iz 18. stoletja. Dodali so čebelnjak, kozolec-toplar, vodnjak-štepah na čaplo, štalunce.

Cvetka Matko

sodstva, ki je ostalo na gradu vse do leta 1850. Med pomembnejše lastnike štejemo tudi grofe Attemse, ki so bili lastniki še nektarih drugih gradov v Posavju. V 19. stoletju se je na gradu zvrstilo več lastnikov, dokler niso leta 1881 grad kupili trapisti - menihi iz Francije, ki so ga preuredili v samostan.

Aprila leta 1941 so Nemci menihe pregnali,

grad pa preuredili v preselitveno taborišče za izgon Slovencev. Prav prek tega taborišča je odšlo na pot izgnanstva največ Slovencev - okrog 45 tisoč. Po vojni so bili na gradu zaporci, od leta 1968 naprej pa se je grad spremenjal v muzejski objekt. O tej kalvariji priča obsežna in strokovno postavljena razstava v gradu, katere avtor je dr. **Tone Ferenc**.

V gradu je tudi razstava o življenju in delu trapistov, ki so tam preživeli 60 let. Je preprosta in domiselna, vendar na strokovni ravni. Njena avtorica je **Irena Fürst**.

Od leta 1995 si je mogoče ogledati tudi razstavo o zgodovini kraja pod naslovom Brestanica skozi čas.

V gradu je tudi Galerija samorastnikov, v kateri so občasne razstave umetnikov.

Saša Veldin

ALI STE VEDELI...

... da se vsako leto junija izvede pohod bosih na 11-kilometerski poti iz Velenja na goro Oljko, s ciljem na nadmorski višini 633 metrov. Na letošnjem trinajstem pohodu so podelili zlate, srebrne in bronaste značke. Po treh urah hoje ob spremstvu harmonike so na cilju zaplesali.

... da je bil 20. junija v Banovcih "ptičji" praznik. Gre za srečanje ljudi s ptičjimi priimki. Prvo srečanje je bilo uspešno in obetavno. Na prireditvi je "gneznilo" tisoč ljudi, v polnem sožitju so sedeli Čuki, Kosi, Petelini, Žune, Škorci, Štrki, Vrabci, Senice, Srake, Golobi in obiskovalci iz vse Slovenije. Bilo je veselo, pesmi, plesa in pojdin je bilo toliko, kot se spodobi. Niso pa izostale številne ptičje anekdote in celo mala šola jutranjega žvrgolenja.

... da ima igrišče za golf pri gradu Mokrice, ki je v lasti družbe Terme Čatež, 18 lukenj. Že v dveh letih bodo ponudbo razširili na 27 lukenj, kajti naložbe se vsako leto širi. Nazadnje so uredili klubsko hišo z apartmaji, ki imajo tri zvezdice in so cenejši za prenočevanje kot sobe v gradu.

Pripravil Kraš

GIRO JE VSEM OSTAL V SRCU

Soprogom sva imela čast biti gosta organizatorja kolesarske dirke Giro d' Italija v Pulju, kjer je bil letos cilj 14. etape. Gre za dirko, ki je po pomembnosti druga na svetu. Povabila sva se zelo razveselila, saj je bil sprog dolgoletni kolesarski reporter. V Istri sva preživela prijetnih 48 ur. Bila so športna druženja in sodelovanje v "Noči hrvaških kolesarjev" v prelepem hotelu Histria v Verudeli, zvečer pred prihodom karavane v Pulj.

Obiskala sva tudi gostinski lokal proslavljenega svetovnega in hrvaškega velikana boksa Mateja Parlova v središču Pulja. Na žalost Mateja ni bilo, lokal pa je bil poln njegovih starih obiskovalcev, za katere skrbi kot oče.

Ogledala sva si tudi gostinski lokal Uliks, ki se tako imenuje v spomin na bivanje slavnega irskega pisatelja Jamesa Joycea v Pulju med letoma 1904 in 1905. Danes je to zanimivo civilizacijsko in kulturno dejstvo v življenju glavnega mesta Istre. Joyce je bil v Pulju kratko, samo nekaj mesecev, vendar ravno dovolj, da se iz tega

dejstva lahko gradi dobra turistična propaganda. V filmu Nora o velikem irskem piscu in njegovi soprogi Nori, je Pulj prikazan samo bežno, skozi kratke dialoge. Obširnije pa se piše o Trstu, kjer

je Joyce deloval več let kot profesor angleškega jezika in prevajalec. Joyce je bil rojen v Dublinu leta 1882, umrl pa je leta 1941 v Zürichu, star komaj 59 let.

Giro d'Italia je name napravil izreden vtis. Skoraj nemogoče je opisati to kozmopolitsko karavano prelepih mavričnih barv, v kateri je sodelovalo več kod 2.500 ljudi.

Navijala sem za dva kolesarja. Za **Vladimira Miholjevića** z Reke, ki je v skupni uvrstitvi zavzel solidno 24. mesto. Zablestel pa je z gorsko zmago na vrh Cima Coppi Pavia, v kraljevski etapi v Dolomiti, sam na nadmorski

višini 1.618 metrov. Sjajen podvig.

Drugi moj favorit je bil Slovenec **Tadej Valjavec**, ki je bil v etapnem cilju tretji in je tako postal najuspešnejši slovenski kolesar na Gira d' Italija za leto 2004.

Stroški prihoda Gira na Hrvaško so znašali približno 300 tisoč evrov. Vsi se strinjajo, da je bila to neverjetno uspešna turistična promocija Istre. Ure in ure je kar 12 svetovnih TV-postaj prikazovale prizore Istre, njenih lepot in možnosti, v Pulju pa je kolesarje na cilju pričakalo kar 30 tisoč gledalcev.

Olga Štikovec-Luncer

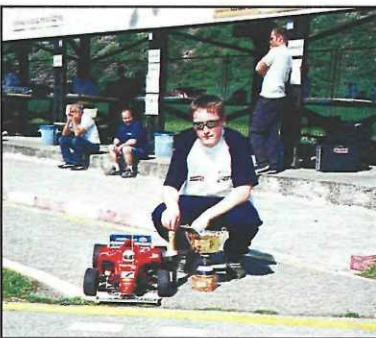
UTRKA NA MINI AUTODROMU

Grad Zagreb je već niz godina u svijetu auto modelara poznat po svojoj automodelarskoj pisti koja se nalazi na Knežiji, ulica Čire Truhelke bb.

Na mini Autodromu postoji učionica u kojoj mladi vozači polaznici škole stječu svoja znanja iz tehničke kulture, jer moraju znati sve o konstrukciji automodela. Stječu znanje iz elektronike, elektrotehnike vezanu uz uporabu daljinskog upravljača. Uz razvoj tehničkih spoznaja utječe se i na psihomotorni razvoj osobe kao ličnosti i njenih motoričkih sposobnosti kroz upravljanje na daljinu.

U organizaciji HAMS-a na miniautodromu Ayrton Senna u Zagrebu 1.svibnja ove godine održano je 10. EFRA (Europska federacija) Grand Prix utrka Memorijal Ayrton Senna (u čast pokojnog brazilskog vozača Formula 1.).

Ja sam učestvovao u klasi modela F1 i osvojio drugo mjesto. Prvi je bio Čeh Frana František

a treći Zrino Dodig.

Ovo je natjecanje bilo zagrijavanje za Europsko prvenstvo koje će se u Zagrebu održati od 25. srpnja do 1. kolovoza 2004. godine. Iz petnaestak zemalja doći će preko 130 natjecatelja. Dođite i Vi kao gledalac.

Luka Bušac

Škola za Cestovni promet, II razred, 17 godina

ŠPORTNA DOGAJANJA

KOŠARKA

V Zagrebu je potekal turnir končnice najboljih štirih moštev v regionalni ligi Good Year.

Tako so se pomerili košarkarji domače Cibone in Olimpije. Cibona je od samega začetka igrala izvrstno in je celo tekmo vodila z dvajsetimi točkami prednosti. Na koncu je Cibona malo popustila in goste porazili z manjšo razliko. Izid: 98 : 81. Ciboni žal ni uspelo na koncu v velikem finalu osvojiti prestižni pokal.

PLAVANJE

V Madridu je potekalo evropsko prvenstvo v velikih bazenih. Izvrstne rezultate so dosegali predvsem slovenski plavalci. Na 200 m hrbtno je bila druga **Anja Čarnan** (tudi druga na 800 m prosto). V isti plavalni disciplini je bila mlada Dubrovčanka **Sanja Jovanović** tretja

(edina hrvaška medalja na tem EP). Na 200 m prsno je zmagala Vukovarčanka **Mirna Jukić** (žal nastopa za Avstrijo). Tik za njo je bila **Alenka Kežžar**.

Za Slovenijo so medalje še osvojili **Anja Klinar** (tretja na 400 m mešano) in **Matjaž Markič** (tretji na 50 m prsno).

OSTALE NOVICE

Rokometaši Celja so presenetljivo zmagali v velikem finalu Lige prvakov nemškega Flensburga in tako postali evropski prvaki.

Slovenski telovadec **Mitja Petkovšek** je postal evropski prvak na obroči in evropskem gimnastičnem prvenstvu v Ljubljani.

Rok Jurinić

DROBTINICE IZ FILATELIJE

Odkar je nastal prispevek za 22. številko Novega odmeva, je izšlo kar šestnajst novih znamk Pošte Slovenije. Osem jih je objavljenih v Biltenu Pošte Slovenije številka 50, osem pa v Biltenu št. 51.

V seriji znamk iz otroških pravljic se nas razveselijo Kekec, Kosobrin in Pehta.

Evropsko prvenstvo v moški športni gimnastiki je zaznamovala znamka trikotne oblike, na kateri je prikazan telovadec na krogih.

Oligocensko ribo kostnico, ki so jo skoraj pred dvajsetimi leti odkrili geologi Geološkega zavoda iz Ljubljane v oligocenskih plasteh v okolici Slivja pri Olimju, prikazuje znamka s tarifno oznako D. Primerek izredno lepo ohranjene ribe je dolg 21 cm.

Bledu za njegovo tisočletnico je posvečena znamka za 128 tolarjev. Motiv na znamki je blejski otok in del darilne listine.

Vstop Slovenije v NATO je zaznamovala znamka, ki je izšla 2. aprila.

1. maja, ko se je Evropski uniji, "klubu" razvitih držav, pridružilo deset novih članic, med njimi Slovenija, je izšla znamka z zastavami Cipra, Češke republike, Estonije, Madžarske, Latvije, Litve, Malte, Poljske, Slovaške in Slovenije.

V Biltenu št. 51 je prikazana znamka na samolepilnem papirju, na kateri je stiliziran poštni rog, ki je tudi znak Pošte Slovenije. Začetek uporabe poštinih rogov sega v obdobje proti koncu srednjega veka, ko so prve poštne poti po Evropi začele stalno delovati.

Letošnje 28. olimpijske igre, ki bodo potekale od 13. do 29. avgusta v v Atenah, zibelki olimpijskih iger, zaznamujeta dve znamki, metalec diska in skalec v daljino.

Pred nami je čas počitnic. Kot pravi **Staša Bračič**, avtorica prispevka, se mnogi sprašujejo, kaj je to. Vsak si počitnice predstavlja po svoje in po svojih željah in možnostih. Vsekakor pa je to čas, ki ga preživljamo malo drugače kot po navadi skozi vse leto. Znamka, na kateri je podoba ribe z dežnikom, nam bo morda vzbudila razmišljanje o počitnicah.

V seriji cestnih vozil je to pot na znamki prikazano kolo. V zadnjih desetletjih 19. stoletja, ko so kola že uveljavljeno prometno sredstvo, so na cestah prevladovala visoka kola oziroma velopiedi. Pedala sta bila pritrjena neposredno na sprednje kolo, ki je imelo za doseganje večje hitrosti premer okoli meter

in pol. Ta kola so bila okorna in nevarna. Zato so se ob vrsti manj uspešnih zamisli uveljavila kola s verižnim prenosom in manjšimi kolesi. Med konkurenco nemških in angleških koles tega tipa se je leta 1889 njihove serijske proizvodnje v Gradcu lotil tudi naš rojak **Janez Puh** iz Sakušaka pri Juršincih. Na znamki je upodobljeno kolo s križnim okvirjem, izdelano leta 1889.

V drugi polovici 19. stoletja se je v slovenskem alpskem prostoru pojavilo največje število panjskih končnic sploh. Čebelnjaki s poslikanimi končnicami so bili svojevrstne galerije in učilnice na prostem. Koroški pokrajinski muzej hrani zbirko **Matevža Čarfa**, v

katero sodi tudi od sonca obledela panjska končnica na kateri mestoma ni več barv in katero je zbiralac Čarf poimenoval Mlinar in njegova žena. To je tudi motiv znamke.

Lovrenc Košir (1804-1879) se je rodil v Spodnji Luši nad Škofjo Loko. Starši so ga krstili z imenom Laurentius. Bil je zelo nadarjen. Ljubljansko gimnazijo je končal z najboljšim uspehom. Z odličnim uspehom je končal študij na jezuitskem liceju ter študij kmetijstva na cesarsko-kraljevem liceju v Ljubljani. Novembra leta 1829 je dobil službo v državnem knjigovodstvu v Benetkah in kasneje v Milanu. Zaradi uspešnega dela so ga junija 1834 zaposlili kot uradnika dvornega poštnega knjigovodstva na Dunaju. Pri delu je spoznal zapletenost takratnega sistema obračunavanja poštнин, ki je dopuščal veliko

napak in slab nadzor nad pobranim denarjem. Košir je 31. decembra leta 1835 poslal predsedniku dvorne komore predlog reforme za "nov postopek in način obračunavanja s kontrolo materiala". Postopek je predvideval frankiranje pismem z "umetno pritrjenimi kolki poštne takse". Kljub temu, da bi upoštevanje Koširjevih predlogov prineslo nedvomne koristi, ga je doletela tipična usoda izumitelja - nihče mu niti roke ni podal. S svojim predlogom, ki je bil v tistem času preveč revolucionaren, je nehoti zmotil interese nadrejenih. Ob zavrnitvi predloga je bil sicer pohvaljen za "opaženo hvalevredno prizadevanje, da bi koristno služili poštenu uradu", vendar so ga že pred tem premestili na nižje in slabše plačano mesto v državnem knjigovodstvu v Ljubljani. Po 15 letih so ga premestili v Zagreb, kjer je delal do upokojitve leta 1872. Koširjev predlog uporabe "kolkov poštne takse" je bil dejansko predlog za označevanje plačane poštne s pomočjo znamk. Vendar njegovega predloga takrat niso sprejeli, zato si je Košir - kot je v Biltenu zapisal **Bojan Bračič** - vse življenje prizadeval doseči priznanje prvenstva pri izumu poštne znamke. Motiv na znamki je **Lovro Košir**, rojstna hiša in del rokopisa. Ob 200. obletnici njegovega rojstva je Filatelistična zveza Slovenije pripravila slovensko izdajo knjige Ernesta Bernardinija z naslovom **Lovrenc Košir - Laurenz Koschier**, podobnik poštne znamke.

Volitve v Evropski parlament so bile v Sloveniji, novi članici Evropske unije, 13. junija. Za ta dogodek je bila 1. junija izdana znamka, na kateri je znak volitev v Evropski parlament.

Iz Biltenov št. 50 in 51 Pošte Slovenije povzel Marijan Horn

NE POZABIMO SLOVENSKE JEDI

Kaj jesti, ko je tako vroče? Najbolj primerni so sezonsko sadje in zelenjava. Najboljša so nizkokalorična in lahkoprebavljiva živila, ki vsebujejo vitamine, veliko vode, še posebej, če jih uživamo surova, da pri kuhanju ne uničujemo hranljivih snovi.

Od nekdaj je slovenska kuhinja znana po okusnih mešanih solatah. Redko se pripravi samo zelena solata, radič, sveže zelje..., skoraj vedno se primeša fižol, krompir, jajca, slanina...

Solata je jed, ki v poletnih dneh najbolj tekne. Pripravljamo jo po nešteto receptih z mesom, sirom, zelenjavo, raznimi solatnimi prelivi. Najboljše so tiste, ki jim dodamo tudi svojo kuharsko domišljijo.

KRALJEVSKA SOLATA

Več vrst sezonske salate (zeleno solato, radič, rikolo ali podobno) očistimo, operemo in damo v skledo, dodamo na rezance narezano šunko ali pršut ter narezan sir, pinjole, popečene kruhove kocke. Pokapljamo s solatnim prelivom (limonin sok, oljčno olje, strt česen, sesekljan peteršilj, poper, sol), premešamo in takoj postrežemo.

MEŠANA SOLATA

Jabolko in hruško olupimo in narežemo na krljce, ki jih takoj pokapljamo z limoninim sokom. Večjo glavo zelene solate očistimo in narežemo na rezance (pustimo nekaj listov za na dno skleda). Narežemo tudi piščančje belo meso (kuhano ali pečeno). Vse sestavine damo skupaj, prelijemo z oljčnim oljem ali majonezo, posolimo, popopramo in na rahlo premešamo. Damo v skledo obloženo s solatnimi listi, potresemo z grobo narezanimi orehi in kaprami.

PARADIŽNIKOVA SOLATA S SIROM

Lepe, velike in čvrste paradižnike operemo in narežemo na rezine, posolimo in popopramo. Narežemo tudi sir (mozzarella ali sir za pico). Na pladenj ali skledo zložimo menjaje rezino sira, rezino paradižnika, potresemo s sesekljano baziliko in strtim česnom ter pokapljamo z oljčnim oljem. Jed je okusna in zasitna, zraven se posebej prileže rezina črnega kruha.

SOLATA S TUNO

Kumare olupimo in narežemo na rezine, posolimo in pustimo da se odcedijo. Narežemo čebulo in jo posolimo. Zrele, čvrste paradižnike očistimo in narežemo. V trdo skuhamo dve jajci. V skledo damo listo zelene solate, dodamo čebulo, paprike, kumare in paradižnike, pokapljamo z oljem in limono, na sredino pa damo tuno iz dveh konzer, okrasimo z jajčnimi rezinami in sesekljanim peteršiljem, po želji lahko dodamo še olive.

POLETNA PONEV

Na olju popražimo narezano čebulo in na koščke narezan korenček, dodamo narezane bučk, malo posolimo in dušimo. Ko je napol mehko, dodamo narezano papriko, olupljen paradižnik, žlico vegete, še na kratko

dušimo, dodamo popra in soli po okusu, sesekljan peteršilj in jed je gotova. Jedi lahko dodamo kuhan riž ali pločevinko čičerike, soje, leče. V tem primeru je obrok izdatnejši.

ŽELITE SHUJŠATI ?

Nekaj nasvetov, kaj jesti.

Nemasten sveži kravji sir (skuta), ki je lahko obogaten z začimbami (drobnjakom, čebulo...), je zelo hranljiv in ne redi! Lahek obrok je riž, ki ga skuhamo s korenčkom, mu dodamo žlico oljčnega olja in zelen peteršilj. Zraven se prileže skodelica zelenega čaja. Odlični in hiter obrok je jogurt, ki mu dodamo sveže sadje in navadne kekse.

Zelo je priporočljivo, če pojemo štiri vitaminske obroke na dan: dva iz sadja (npr. jabolka, banane...) in dva iz zelenjave (npr. korenček, prapraka). Sadju in zelenjavi dodamo po okusu malo soli, umetnega sladila, kisa...

Če telovadiš, se pred vajo prileže jabolka za energijo, po vadbi - za vračanje energije - pa testenine z zelenjavo (špinaca, grah) in žlico oljčnega olja

Ivanka Nikčević

PREGOVORI SO ZAKLAD ČLOVEŠKE MODROSTI

Srce brez glave dela zmešnjave.

Srce in glava, ta je prava.

Besede iz srca sežejo do srca.

Besede z jezika pale do ušes.

Kdor veliko vasuje pred zakonom, vasuje tudi v zakonu.

Zakonska zveza je z medom namazan križ. Med se polži, a križ ostane.

V svoji hiši delam kar hočem, v tuji pa kar smejo.

Ni pametno podreti vse mostove za seboj.

Po sadovih ocenjuj drevo, ne po listih.

Čas ozdravi bolečino.

Sreča je kakor sonce, a ko je najbližje, zatone.

Izbrala Cvetka Matko

SLOVENCİ: NAŠI ZAČETKI, NAŠI PREDNIKI

(različica zgodovine - 3. del)

Knezova oblast je temeljila na vojaškem vodstvu, sodstvu in možnosti pobiranja davkov. Od sredine 8. stoletja je bila knezova oblast načelno dedna, seveda po moški črti: Borutu je sledil sin Gorazd, njemu bratranec Hotimir.

Ustoličevanje koroških knezov, grofov in vojvod je slonelo na obredu iz obdobja svobodne Karantanije. Narodna skupščina in ožji krog kosezov sta knezom podelila oblast v obredu ustoličevanja na knežjem kamnu, ki je stal v severnem delu nekdanjega utrjenega prostora okrog Krnskega gradu. Knežji kamen, spodnji del antičnega jonskega stebra, je zdaj v Deželnem muzeju v Celovcu.

Vojvodski stol, ki še, danes stoji sredi

Gospodstvskega polja, je nastal v 9. stoletju. Sestavljata ga dva sedeža, za ustoličenje vojvode in za "sodnika dežele", pozneje palatinskega grofa. Prvi opis tega obreda najdemo v nemški pravni knjigi "Švabsko zrcalo" iz 13. stoletja; predloga tega besedila je iz 11. stoletja.

Kosezi oz. kmetje so na zborih koseških sodišč izbrali svoje zaupnike, ki so izvolili "sodnika dežele", in pod njegovim vodstvom so odločali o novem vojvodi.

Nato so ljudje odšli na Gospodstveno polje, kjer so ob knežjem kamnu vojvodi podelili oblast. Vojvoda je bil oblečen v kmečko obleko. Posadili so ga na kobilo in trikrat peljali okrog knežjega kamna. Ljudstvo je pelo hvalnico "Čest in hvala Bogu vsemogočnemu, iže stvoril nebo in zemljo, da dal jest nam i našej dežele knez in gospod po našej volji". Obredni jezik je bila slovenščina (lingua Sclavanica), ne nemščina. Morebitne pritožbe je reševal "sodnik dežele".

Zadnji obred na knežjem kamnu je bil leta

1414. Koroški vojvoda Ernest je pred ustoličevalca, koseza, prišel v železni v kmečki obleki. Z eno roko je držal bika, z drugo kobilo. Okrog njega so bili sodni prisedniki in ljudstvo. Ko so ugotovili, da bo vojvoda pravičen sodnik, da bo skrbel za blagor dežele, da je svobodnega stanu in da spoštuje in brani krščansko vero, so mu simbolično izročili oblast v deželi.

Ko je domačo družbo prekril frankovski fevdalni razred, je domače prebivalstvo ohranilo pravice in organizacijo staroslovske župe. Na drugi strani pa se je s pojavom kosezov starokarantanska družba razslojevala.

Lahko rečemo, da je starokarantanska družba, od kralja Sama naprej, najstarejša slovenska in slovenska državna forma.

Po njej smo Slovenci čakali več kot 1300 let, danes smo prišli do lastne samostojne države. Čeprav smo majhen narod na Zemlji, sta slovenski jezik in kultura ohranila identiteto slovenskega rodu.

Naj tako tudi ostane!

Andreja, Matija in Borut Gulič

HARRO KRAVOS

Narislala VESNA BENEDETIĆ

TRI RAČKE

BILE SO TRI RAČKE: GAGÀ, GEGÉ, GOGÒ.
VSAKA JE PREPEVALA SVOJO PESMICO.

**GAGÀ, TRIRÍ, GAGÀ,
NA VODI SMO DOMA.**

TAKO JE PELA NASTAREJŠA RAČKA.

NJENA SESTRA GEGÉ PA JE ZNALA SAMO TOLE:

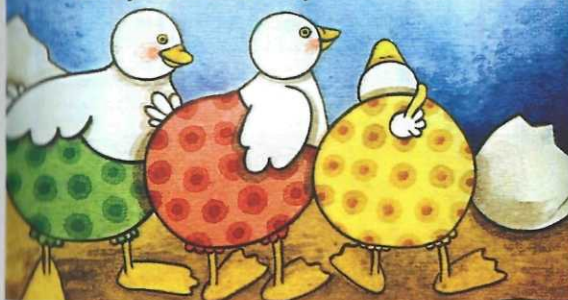
**GEGÉ, TRIRÍ, GEGÉ,
IZ JAJCA SMO PRIŠLE.**

SEVEDA, IZVALILE SO SE VSAKA IZ SVOJEGA JAJCA:
DVE SESTRICI IN BRATEC GOGÒ.

GOGÒ JE TUDI ZNAL SVOJO PESMICO.

**GOGÒ, TRIRÍ, GOGÒ,
MOJ REP IMA PERO.**

NJEMU JE NAMREČ RASEL V REPU ZLAT KRIVČEK.
ZATO JE BIL PONOSEN NANJ.

TRI RAČKE: GAGÀ, GEGÉ, GOGÒ SO SE ZELO
RADE KOPALE V DOMAČI LUŽI. VESELO SO
ČOFOTALE PO NJEJ.

**TRIRÍ, KDO VODE SE BOJI?
ŠPRIC-ŠPRIC GA BOMO MI!**

MUC MRMAU, KI SE JE VODE BAL, PA JIH JE Z
BREGA DRAŽIL:

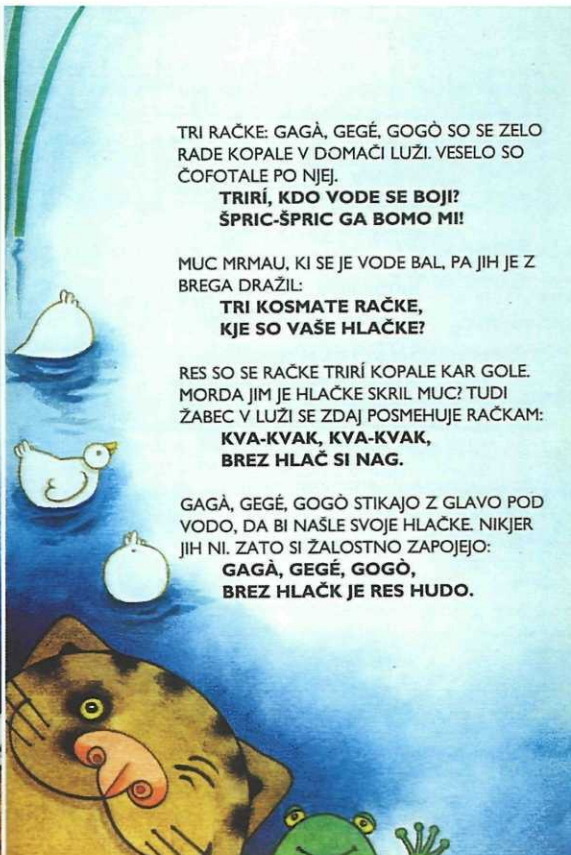
**TRI KOSMATE RAČKE,
KJE SO VAŠE HLAČKE?**

RES SO SE RAČKE TRIRÍ KOPALE KAR GOLE.
MORDA JIM JE HLAČKE SKRIL MUC? TUDI
ŽABEC V LUŽI SE ZDAJ POŠMEHUJE RAČKAM:

**KVA-KVAK, KVA-KVAK,
BREZ HLAČ SI NAG.**

GAGÀ, GEGÉ, GOGÒ STIKAJO Z GLAVO POD
VODO, DA BI NAŠLE SVOJE HLAČKE. NIKJER
JIH NI. ZATO SI ŽALOSTNO ZAPOJEJO:

**GAGÀ, GEGÉ, GOGÒ,
BREZ HLAČK JE RES HUDO.**

O ZNAMENITIH SLOVENCIH

Žiga Zois, baron Edesteinski, je bil slovenski razsvetljenec, mecen, pesnik, kritik in prevajalec. Rodil se je 23. novembra leta 1747 v Trstu, umrl pa je 10. novembra leta 1819 v Ljubljani. Bil je sin bogatega trgovca in posestnika, ki mu je omogočil šolanje v Italiji in potovanja po Evropi. Bil je lastnik rudarskih in fužinarskih podjetij. Vodil je takratni Slovenski kulturni salon, ustanovil dragoceno knjižnico in se ukvarjal z mineralogijo. Odkril je raznobarvni mineral, ki je po njem dobil ime zoisit (cojzist). Njegova knjižnica je postala eden od temeljev slovenske nacionalne knjižnice, mineraloška zbirka pa naravoslovnega muzeja Slovenije. Od literarnih del so ohranjeni njegovi prevodi iz italijanščine v slovenščino.

Anton Tomaž Linhart, slovenski dramatik, pesnik in zgodovinar se je rodil v Radovljici 11. decembra leta 1756, umrl pa v Ljubljani 14. julija leta 1795. Znan je po pogosto izvajanih dramskih delih Županova Micka, Podeželni mlin, Matiček se ženi. Izjemni prevodni dosežek je Poskus zgodovine Kranjske in ostalih dežel južnih Slovanov Avstrije. Velja za začetnika slovenskega znanstvenega zgodovinarstva.

Jernej Kopitar, slovenski jezikoslovec, tudi Zoisov tajnik in knjižničar, se je rodil 21. avgusta leta 1780 v Repnji pri Vodicah, umrl pa je na Dunaju 11. avgusta leta 1844. Na Dunaju je študiral pravo, bil je skriptor in kustos dvorske knjižnice in dvorski cenzor.

Fran Miklošič, slovenski jezikoslovec in začetnik slovenskega jezikoslovja, se je rodil 20. novembra leta 1815 v Radomerščaku, umrl pa je na Dunaju 17. marca leta 1891. Iz filozofije je doktoriral leta 1838 v Gradcu, iz prava pa leta 1840 na Dunaju. Leta 1849 je postal prvi profesor stolice za slovanistično filologijo na Dunaju, ki se je razvila v najpomembnejše slavistično središče v Evropi.

Friderik Jernej Baraga, slovenski misijonar in škof, se je rodil 25. junija leta 1797 v Mali vasi pri Dobriču, umrl pa je 19. januarja leta 1868 v Marquetteu. Študij prava je končal na Dunaju, nato je študiral teologijo v Ljubljani, kjer je bil posvečen v duhovnika leta 1824. Pridružil se je misijonarski družbi in odšel v misijon ArbreCroche ob Michiganskem jezeru. Leta 1853 je bil imenovan za škofa in apostolskega vikarja. V delovanju med Indijanci Severne Amerike so nastala njegova jezikovna in narodopisna dela, ki so temeljnega pomena za civilizacijo ameriških staroselcev.

Jurij Vega, slovenski matematik in topniški major, ki je bil leta 1800 povišan v baronski stan, se je rodil 23. marca leta 1754 v Zagorici pri Moravčah, umrl pa je septembra leta 1802 na Dunaju. Kot nadarjen matematik je postal učitelj matematike na topničarski šoli na Dunaju. Tam se je lotil pisanja učbenikov in sestavljanja logaritemskih tabel. S svojimi logaritmi je za 200 let premostil čas med prvimi računskimi pripomočki te vrste in med splošno uporabo računalnikov. Zaradi načina reševanja problemov topništva ga štejejo za začetnika znanstvene balistike.

Jožef Stefan, slovenski fizik, matematik in pesnik, se je rodil 24. marca leta 1835 v Celovcu, umrl pa je 7. januarja leta 1883 na Dunaju. Na Dunaju je študiral matematiko in fiziko. Doktoriral je leta 1858, leta 1863 pa postal najmlajši redni univerzitetni profesor v Avstriji. Pozneje je postal tudi rektor in dekan. Vodil je univerzitetni fizikalni inštitut. Njegov največji znanstveni dosežek je v kaloriki - odkritje zakona o

sevanju. V Sloveniji se največja raziskovalna ustanova imenuje Inštitut Jožef Stefan.

Friderik Pregl, kemik in zdravnik, se je rodil 3. septembra leta 1869 v Ljubljani, umrl pa je 13. decembra leta 1930 v Gradcu, kjer je živel in deloval od leta 1887. Doktoriral je iz medicine leta 1884 in se nato ukvarjal predvsem z medicinsko kemijo. Razvil je moderno organsko mikrokemijo. Leta 1913 je postal predstojnik Medicinsko-kemijskega inštituta v Gradcu, leta 1921 pa član Akademije znanosti na Dunaju. Leta 1923 je dobil Nobelovo nagrado za kemijo in je edini slovenski nobelov nagrajenec.

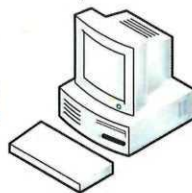
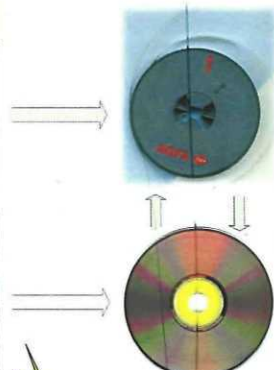
Pripravil Silvin Jerman

Viri: Zložanka Razstave knjižnega in drugega gradiva, ki dokumentira rast slovenske kulture in znanja v Minoritskem samostanu Sv. Frančiška v Piranu (junij-september 2003) in Veliki splošni leksikon (1-8).

AGFA

HIBRIDNI ARHIV

ΣM EKO-MONITOR d.o.o.
ZAGREB, KRUGE 48

Tel +385 1 6130 583, fax 6127 829

Mail : ekomonit@eko-monitor.hr

<http://www.eko-monitor.hr>

Novi odmev izdaja Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba s pomočjo Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske in Ministarstva za kulturo Republike Slovenije. Za izdajatelja: Darko Šonc. Urednik: Silvin Jerman. Uredništvo: Miroslava Maria Bahun, Drago Balazić, Marijan Horn, Polona Jurinčič, Ivica Kunjč, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc, Peter Žerjavič. Pregled, priprava in oprema besedil: Tanja Bernard in Ilika Todorovski. Oblikovanje in prelom: Ljudevit Gaj. Tisk: FS d.o.o., Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 750 izvodov. Naslov uredništva: Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb, telefon/telefaks: 4855 171, e-mail: slovenski-dom@zg.htnet.hr ; <http://slovinci.hr>